

REVISTA
DE
L'ASSOCIACIÓ
DE
MESTRES
ROSA SENSAT

in-fàn-ci-a

educar de 0 a 6 anys

1
juliol/agost 1981

LA XARXA llibres de lectura per a nois i noies

LA XARXA

1. **El zoo a casa**
Joaquim Carbó. 3.ª edició
2. **Un estiu a Rocagrossa**
M. Lluïsa Solà. 3.ª edició
3. **Això va passar a Gualba**
Joan Barat. 2.ª edició
4. **Llegendes de les nostres terres**
M. D. Cortey. 3.ª edició
5. **Eduard el Mariner i el país de sota l'aigua**
Jordi Sarsanedas. 2.ª edició
6. **Infants, quissos i mixetes**
Xavier Fàbregas
7. **Teresa i la seva colla**
M. Ll. Solà. 2.ª edició
8. **Històries a mig camí**
Robert Saladrigas. 2.ª edició
9. **Violet Sant Pere**
Montserrat Busqué. 2.ª edició
10. **La guia fantàstica**
Joles Sennell. 4.ª edició
11. **"En Xeu" se'n va a l'Oest**
Andreu Vallvé. 2.ª edició
12. **El govern dels catalans: la Generalitat**
Oriol Vergés. 2.ª edició
13. **El cavall encantat i altres contes**
Josep Carner. 2.ª edició
14. **Un conte del mar**
Carme Suqué. 2.ª edició
15. **La capseta dels Reis d'Orient i altres narracions**
Manuel Font
16. **Festes populars de Catalunya**
Jaume Colomer. 3.ª edició
17. **Jo, més dues, fan cinc...**
M. Ll. Solà. 2.ª edició
18. **El fantasma Santiago**
Núria Albó. 2.ª edició
19. **Una pedra per corona**
Ricard Creus
20. **Contes i faules**
Lleó Tolstoi. 2.ª edició
21. **En Felip Marlot**
Joaquim Carbó. 2.ª edició
22. **Els meus amics del carrer**
Arnon Lea Goldberg
23. **Viatge enllunat**
Joan Barceló i Cullerès
24. **En Jordi Pigat i la Colla del Gos**
M. Ll. Solà
25. **Petit retaule de la vida medieval**
Enric Bagué
26. **En Francesc, en Daniel i els quissos**
Carme Suqué
27. **Vides paral·leles o contes de debó**
Aurora Díaz-Plaia
28. **Sant Bernat Calbó i el seu temps**
Joan M. Pujals i Vallvé
29. **El misteri de Buster Keaton**
Miquel Obiols
30. **La cova dels trabucaires**
Roser Orgellès
31. **Pàgines viscudes**
J. M. Folch i Torres. 2.ª edició
32. **Tatibill, en contes uns**
Miquel Obiols
33. **El capità Toni**
M. Montserrat Ollé
34. **El venedor de peixos**
Josep Vallverdú. 2.ª edició
35. **Galing-galong**
Xesco Boig
36. **La màgia del temps**
Joaquim Carbó
37. **El viatge prodigiós d'en Ferran Pinyol. II. Àsia**
Robert Saladrigas. 2.ª edició
38. **Viatge a través de la història de Montserrat**
Francesc Bofill. 2.ª edició
39. **Ankh. Enigma al país dels faraons**
Martina Aragay i Queraltó
40. **El cas de la terra de xirinola i altres històries**
Joles Sennell
41. **Les pel·liculoses trifulgues de la Lena i en Galdric**
Àlvar Valls
42. **Violet Sant Pau**
Montserrat Busqué

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Distribució: L'Arc de Berà - Centre Difusor d'Edicions Catalanes
Llull, 10, 14 - Tel. 300 32 51 / 300 33 00 - Barcelona-5

LA IMPORTÀNCIA DE L'EDUCACIÓ EN ELS PRIMERS ANYS D'INFÀNCIA

MARTA MATA I GARRIGA

Darrera les pàgines que teniu a les mans hi ha una història, llarga ja, de molts anys de vida professional de treball amb els nens petits, de treball amb aquesta infància que dóna nom a la revista. El seu objectiu bàsic és precisament compartir la importància que donem a aquest treball, en el molt que ens ha fet conèixer i en el molt que anirem coneixent encara de l'educació del nen.

Veure cada dia com podem ajudar a créixer, a ser ell, aquest petit ésser que reclama, confia, protesta i expressa la seva humanitat, veure com cada mirada, com cada gest, com cada atenció, com cada pensament o reflexió nostres poden contribuir a aquest creixement i a la seva alegria, és quelcom que ens planteja un gran problema a compartir: el dels primers passos en l'educació.

Que el menut que entra a l'Escola Bressol adormit als braços del pare o de la mare temerosos de deixar-lo per primera vegada, al cap d'uns mesos ja gategi i jugui i vulgui parlar i aconsolar els plorans; que el que torna de les seves primeres vacances ja caminant busqui la cara estimada de l'any passat i acabi el curs jugant a rotllo amb els companys, que a l'any següent el descobrim cantant un tènue «Ca-gol, t-eu banya» davant d'un cargol precisament, que a quatre anys et faci el primer joc de paraules i a cinc reconegui el seu nom al got de rentar-se les dents, i se les renti i vulgui escriure quelcom sota un dibuix,.. i que mentrestant anem veient formar-se una individualitat irreductible i afaisnable alhora, és quelcom que inspira un respecte profund.

Cada nen ens apareix com un miracle de transformació i ens dibuixa la infància com un model, el model d'hominització, d'humanització, d'aquest gran procés històric en el qual l'home és immers i del qual emergeix. Ens hem posat seriosos i és ben explicable; tenim a les mans un producte cimer de la natura, un gran interrogant de la natura humana, i ens el plantejem des de l'escola dels nens més petits. Abans...

Abans el nen passava aquests primers anys en la família; una família majoritàriament pagesa, minoritàriament artesana o del comerç, excepcionalment una família de professió liberal. Sigui com sigui, els marcs naturals i socials en els quals es desenrotllava el nen eren al seu abast, a la seva mesura, i ho eren precisament a través de la convivència i del treball dels adults més pròxims. Caminar pels mateixos camins que el pare i la mare, en el mateix carro o amb el mateix feix, una mica més petit, conèixer els animals i les plantes que els adults feien créixer, i ajudar-hi, observar amb

Les titelles formen part d'un món màgic, un món plè de fantasies, on tot i tothom es transforma. Les que heu vist a la coberta són ben fàcils de realitzar (paper de cel·lulosa o higiènic i cola d'empaperar) i de manipulació ben senzilla.

in-fàn-ci-a

Edició i Administració A.A.P.S.A.
«Associació de Mestres Rosa Sensat»
Còrsega, 271 - Telèfon 228 00 03
Barcelona-8

Direcció:
Irene Balaguer

Cap de redacció:
Pepa Òdena

Equip de treball:
Mercè Comas, Tina Roig, Roser Ros

Secretaria:
Francina Martí

Consell de redacció:
Pep Bras,

Mª Antònia Canals,
Roser Gómez,
Núria Jiménez,
Montserrat Parramón,
Joan Ripoll

Subscripcions:
«Associació de Mestres Rosa Sensat»

Projecte gràfic: Enric Satué
Fotografia de la coberta: Gabriel Serra

Composició: Grafitex
Impremta: Gràfiques Ferba

Dipòsit legal: B-1761-81.

SUMARI

La importància de l'educació en els primers anys d'infància. Marta Mata. **3**

Escola 0-3:
Els racons de joc en el grup de 2 a 3 anys. Escola Bressol «Nenes i Nens». **6**

Escola 3-6:
Coneixement de l'entorn de l'escola a Vallvidrera. Escola Nabí. **11**

Infant i Societat:
Els drets de la Infància. Jordi Cots. **16**
Casals d'Estiu a Gràcia. **21**
Monitors d'Anella.

Infant i Salut:
L'Alimentació de l'infant a l'estiu. **25**
M. Candela, P. Cervera, P. Cugat.
«Grup Dietètica Barcelona». **31**
Termoregulació. Dolors Canals..

Plana Oberta: Recull de les opinions i suggeriments dels lectors. **36**

Racó del conte. Roser Ros. **42**
El conte dirigit a un grup de lactants. Tere Majem i Pepa Òdena

Actualitats: **47**

in-3

ells el temps, aprendre de parlar damunt la mateixa realitat concreta... tot això pel que fa al nen fill d'agricultor, o ramader, o pescador. I el de l'artesà, amb la classe de treballs manuals a casa i no gaire lluny del camp, i sempre o gairebé sempre la petita colla de companys i companyes jugant per marges o cantonades a cuit d'amagar, o a l'eixarranca, al botxí o a pilota. I, encara més, un riquíssim corpus de cultura per als nens, tancat en endevinalles, cançons, contes, jocs de paraules, rimes, versets, ben lligats amb la realitat material i amb la comunitat humana que envoltava els nens; folklore infantil, paraules i més paraules que han passat de la boca de l'avi a la del nét i allí s'han quedat... fins que aquest ha esdevingut avi, i ha tornar a començar la roda.

No parlem de massa anys endarrera: vint-i-cinc, cinquanta, cent-cinquanta, a tot estirar segons els països i contrades; encara avui molts nens petits del tercer món viuen els seus primers anys sense anar a cap escola. Però els mitjans de comunicació social que donen la volta al nostre planeta ja transmeten altres models de vida que els que ells mateixos tenen: el model de vida en la societat industrialitzada, amb l'hàbitat urbà i suburbà predominant i els ritmes naturals lluny dels ritmes socials.

És en aquest tipus de societat, que d'una banda exigeix un pas per l'escola a tot nen, l'escola obligatòria, i que d'altra banda desmunta la societat familiar educadora i en reclou petites cèl·lules en blocs de pisos allunyats del medi natural i fins social, que el nen més petit queda extraordinàriament desvalgut. A casa, una casa petita i adotzenada, no poden estar per ell: «Estigues quiet», «calla», «no toquis», «no t'enfilis»... El carrer és perillós, la colla no existeix, ni l'avi ni els jocs, ni les contalles... I quan el nen tingui sis anys haurà d'anar a l'escola i aprendre de llegir i d'escriure, de comptar, etc. La societat moderna haurà fet un doble tort al nen: l'haurà privat del medi natural d'educació i li haurà exigint, massa petit encara, que aprengui quelcom de tan poc natural com la llengua escrita.

La consciència d'aquest doble tort és precisament el que ha obert un profund i ample solc de solució. Al mateix solc trobarem solucions puntuals, parcials o superficials, gairebé mecàniques, i solucions profundes. ¿Que hi ha nens que s'han de quedar sols a casa perquè pare i mare treballen fora? Doncs guardem-los a les guarderies. ¿Que la brutícia de la ciutat industrial ha portat a una necessitat d'higiene que els pares encara no entenen? Doncs posem infermeres a les Guarderies i desinfectem-les, les Guarderies, i les infermeres, i el menjar i el plat. ¿Que els nens han d'aprendre de llegir i d'escriure molt aviat a l'escola? Doncs fem-los anar als dos anys al Parvulari on els prepararan: pre-lectura, pre-escriptura, pre-càlcul, pre-escolar en resum.

La solució profunda ha sorgit quan s'ha mirat el nen petit a fons, i se l'ha vist com un tot que creixia en una rica dinàmica: menjar, descans, moviment, sentits desvetllant-se, seguretat afectiva, formació d'un cos que pensa i que vol, que reacciona i es relaciona, que aprèn, que escolta, crida i parla a la seva manera; la solució profunda ha sorgit, va sorgint, quan s'ha vist que tota aquesta dinàmica exigia una resposta institucional de la

societat, exigia unes institucions on la dinàmica educativa del nen més petit fos atesa i encaminada.

L'escola bressol —els tres primers anys de vida— el Parvulari amb majúscules per als següents... fins arribar al moment manat dels aprenentatges a l'escola obligatòria.

Més aviat o més tard, més bé o més malament, els governs han complert la seva obligació de constituir i mantenir l'escola obligatòria; però l'escola per al nen més petit, ha anat apareixent i quedant en mans privades: empresaris, institucions benèfiques, pares... Gradualment, molts governs locals, els ajuntaments, més a prop de la realitat i dels seus problemes hi han dedicat recursos. No és senzill fer com a govern local la suplència del que haurien de fer els governs en general.

Sigui com sigui, l'existència d'una variada i més o menys reeixida xarxa d'institucions per a l'educació del nen més petit, ha permès la construcció d'una veritable Pedagogia de les primeres edats. Vells procediments d'educació en la natura i en el folklore s'han vist aprofundits i complementats per tot un programa de cultiu de la psicomotricitat, dels sentits, de la fabulació del pensament, de la sociabilitat, de la creativitat, de la llengua...

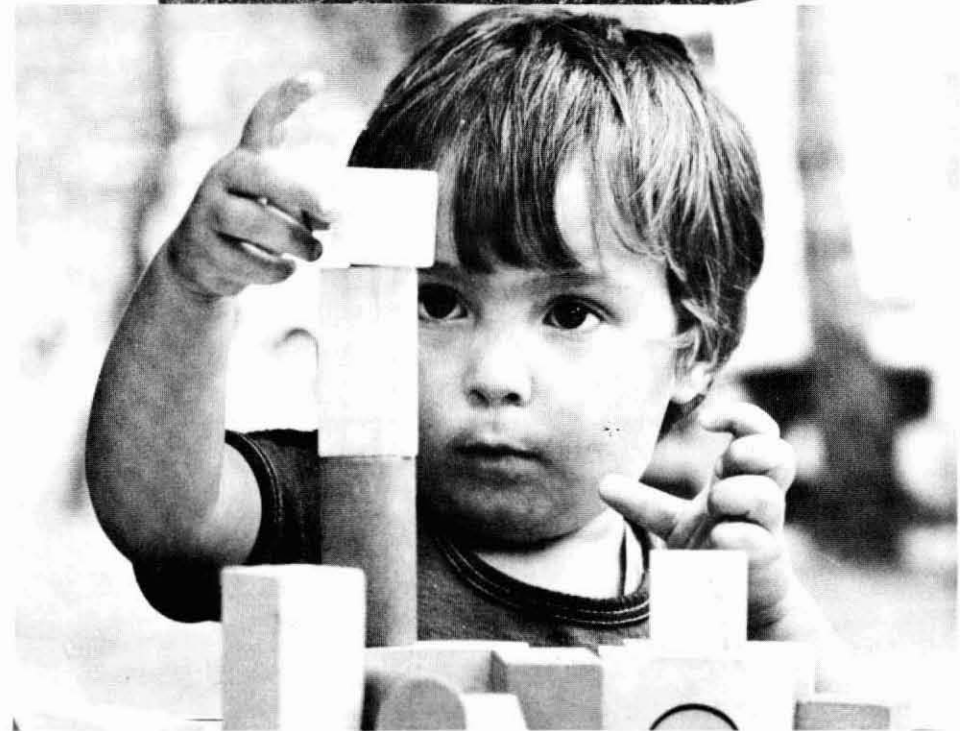
Ja fa molts anys, Charles Péguy tot pensant en l'educació va poder dir: «A douze ans tout est joué», i tot comentant-ho, Alexandre Galí ens puntualitzava: «Oi més, a sis anys tot és jugat» i la prova la teníem ja viva a les nostres escoles on els nens ben tractats de menuts reeixien a ser ells mentre molts dels altres quedaven en una cuneta o altra de l'escola o de la vida.

La revista **In-fàn-cia**, realitzada per l'Associació de Mestres «Rosa Sensat», mestres que han treballat molts anys amb els nens petits, vol abordar els problemes del nen, de cada nen i els seus pares, de l'escola, del mestre, de la societat, envers el nen més petit. Una forta aspiració la guia: la de ser útil a pares i mestres, mestres de les primeres edats i mestres de nens més grans, que a tots ens convé recordar sovint el més petit; l'aspiració de ser útil i corcò per als organismes que encara fan la suplència de contribuir rosegant, rosegant, a que finalment aquestes institucions passin a ser part, i ben important, de l'escola pública.

«Rosa Sensat» venia dedicant ja de temps unes pàgines de la seva revista «Perspectiva Escolar» als primers anys de vida del nen. Ara, 1981, vol dedicar-los totalment una revista com **In-fàn-cia**.

1981 és l'any de la competència plena en ensenyament a Catalunya, el primer any d'autogovern de l'escola. Si a les primeres dècades del segle la Renovació Pedagògica de l'escola començava entre nosaltres amb la implantació del Parvulari i Escoles Bressol modèliques, cal que ara posem tot el nostre treball al servei d'un bon inici de l'Escola de Catalunya també des de la base, de l'escola per a la primera infància.

M.M. i G.

Ci-5

es-co-la 0-3

ELS RACONS DE JOC EN EL GRUP DE 2 A 3 ANYS

ESCOLA BRESSOL NENES I NENS

RACONS, QUINS?

Coneixent les necessitats i els interessos dels nens de 2-3 anys, organitzarem en aquest grup concret els següents racons:

EXPRESSIÓ LINGÜÍSTICA I LECTURA DE LA IMATGE.

Aquest racó és especialment pensat per a afavorir l'expressió del llenguatge que l'infant fa en aquest període de la vida.

Materials: contes, gravats, titelles.

Els titelles són aquells personatges a través dels quals molts cops l'infant es llença, sense timidesa, a parlar.

Els contes i gravats per als infants de 2 a 3 anys són un material que, d'una forma gràfica, inicia la lectura de les relacions entre les diferents accions i els diferents personatges, i aprofundeix i matisa les diferents identificacions de personatges i accions.

JOC SIMBÒLIC.

Una funció important que comença a desenvolupar-se en aquesta edat és la simbòlica.

És per això que caldrà posar el màxim d'elements perquè l'infant pugui representar de forma ja força complexa les seves vivències de cada dia i alhora crear situacions i personatges nous inventats per ells.

Materials: Cuina, botiga, perruqueria, *lego*, disfresses, infermeria, cotxes, trens, granja, construccions, casa de nines, etc.

Entre els materials o elements d'aquest racó podríem diferenciar els que afavoreixen la imitació o representació, com pot ser la cuineta, la botiga,... i els que estimulen la creativitat i la imaginació, com les construccions, les disfresses, els animals, etc.

PLÀSTIC.

És important posar a l'abast de l'infant tots aquells materials transforma-

bles a partir de la manipulació.

Materials: El fang, la pintura, les ceres, els guixos, les serradures, la farina, el paper, el cartró, caixes de cartró de diferents grandàries i formes.

Aquests materials tant serviran a l'infant per a conèixer des d'un un punt de vista sensorial les textures diferents, com per anar descobrint i afinant la seva manipulació o imaginar i crear noves formes.

DIDÀCTIC I SENSORIAL.

Serà l'espai on l'infant trobarà material per a treballar ell sol en un ambient plàcid que li faciliti la concentració.

Materials: Pot incloure des de diferents tipus d'encaix, puzzles, jocs d'associació d'imatges, d'aparellemt, de forma, color, tacte, tries,... fins a diferents instruments musicals.

El treball amb aquests jocs anirà introduint en l'infant conceptes diversos: ordre, forma, intensitat, textura, els quals configuraran el seu pensament i desenvoluparan la seva sensibilitat.

NATURA.

Ofereix a l'infant la possibilitat d'observar d'una forma continuada els costums d'alguns animals i l'evolució i creixement de les plantes.

Materials: Peixos, ocells, hamsters, conills, plantes, llavors...

Creen en els infants una certa responsabilitat en el tracte dels animals i les plantes. Desvetllen la sensibilitat i estima envers ells a partir de conèixer-los i tractar-los.

MOTOR.

Als dos anys és important que donem al nen elements suficients perquè vagi adquirint un coneixement del seu cos i un control postural (agilitat, equilibri, coordinació).

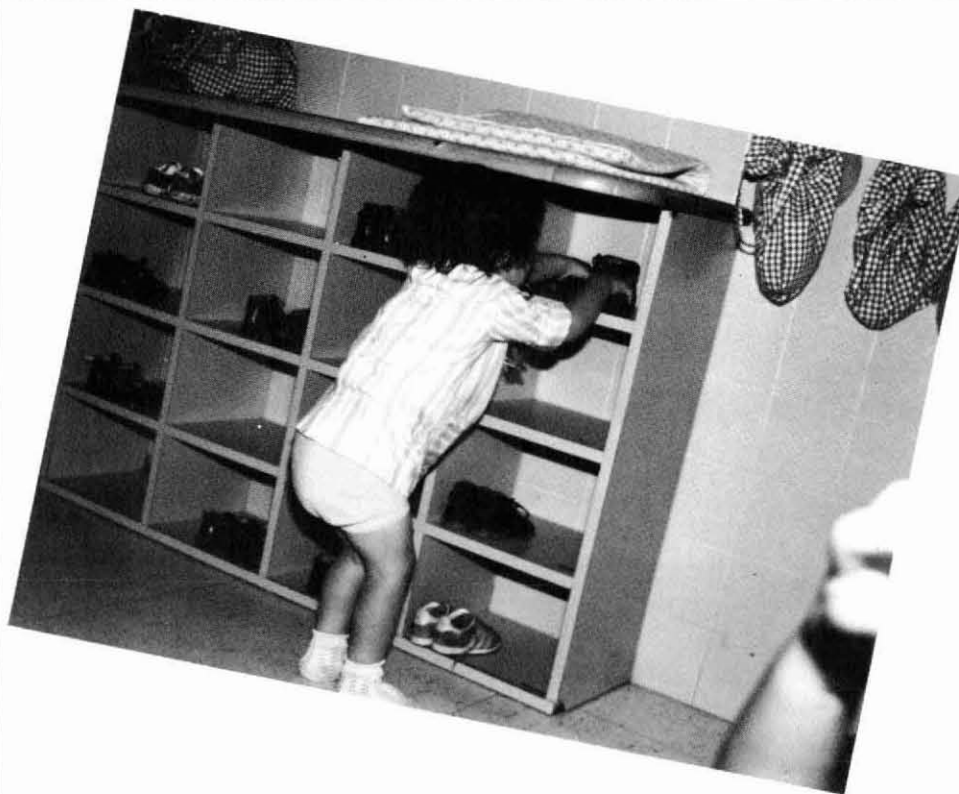
Serà a partir del seu cos que el nen coneixerà la realitat exterior i estructurarà el seu pensament.

Materials: Aprofitarem materials que tinguem a la classe, com taules, cadires, caixons, pilotes.

També tindrem material més específic: cercols, tacs, cordes, gronxadors, tobogans, passarel·la,...

És interessant que el treball de motricitat es pugui fer a l'aire lliure. Un lloc molt indicat per a tenir el racó fix és el pati. Podem tenir-hi: tobogans, estructures, semicercles, recorreguts fets amb troncs de diferents alçades, pneumàtics i tots els materials que se'ns acudeixin per a estimular que els nens corrin, s'enfilin, saltin i afermin els seus moviments segmentaris.

RACONS, PER QUÈ?

L'organització de l'espai classe en racons respon a una plantejament innovador en la manera d'educar els infants. El grau d'autonomia dels nens creix considerablement en relació a altres plantejaments en els quals la iniciativa d'activitat parteix sempre de l'adult.

En un plantejament d'aquest tipus, els infants tenen la possibilitat de seleccionar bona part de les activitats que portaran a terme al llarg de la jornada.

Cal que els racons siguin organitzats a partir dels interessos de l'infant i dels diferents aspectes i funcions que cal desenvolupar.

En un espai organitzat per racons, el tipus de relacions que s'estableixen entre els infants és més espontani puix que l'adult no és tant present com en una classe tradicional.

També la creativitat i la imaginació de l'infant resulten fortament estimulades amb un tipus d'organització de l'espai com el que proposem.

Considerem que l'organització de l'espai en racons ben estructurats i delimitats ajuden l'infant a estructurar el seu pensament amb senzilles nocions d'ordre, d'orientació, de direcció, i si tot és pensat i col·locat d'una forma harmoniosa, es fa consigna també en ells la sensibilitat i l'estètica.

En un plantejament com aquest, queda fortament canviat el paper i l'actitud del mestre. Entenem que com a educadors perdem protagonisme. El nostre paper esdevé bàsicament d'observadors dels progressos, activitats i relacions dels infants.

En determinats moments, però, incidirem d'una forma directa en l'activitat d'un infant o d'un grup d'infants per a proposar quelcom que pugui ser d'interès per a ells i que els ajudi a avançar.

Amb això no volem treure importància al paper de l'educador, o deixar-lo com a simple espectador.

Cal que l'educador:

- *Conegui* les possibilitats i interessos del grup al qual pertany per tal d'organitzar els racons necessaris amb el material adequat.
- *Observi* com cada nen s'organitza dins de la classe, quins son els racons que utilitza més sovint, quins tipus de joc fa, amb quins nens es relaciona. D'aquesta manera coneixerà millor quins són els seus interessos concrets i les seves dificultats o defectes.

També ha de saber observar quins racons han perdut l'interès dels nens per tal de renovar-los i fer que tornin a ser estimulants.

- *Intervingui* en el joc dels nens, no per portar-ne la iniciativa, sinó per a introduir-hi elements que poden donar noves possibilitats.
- *Verbalitzi* les accions que realitzen els nens. D'aquesta manera ajudarem que el nen vagi adquirint un llenguatge ric i correcte i començarem a

formular conceptes de temps, espai, etc. que ajudaran a la seva estructuració intel·lectual.

En una classe organitzada en racons de joc, l'educador no serà, doncs, l'element directiu, sinó *observador i dinamitzador* de les activitats del nen. Serà el que creï l'ambient favorable perquè el nen pugui desenrotllar el seu potencial investigador i creatiu.

En fer aquesta afirmació no volem dir que en determinats tipus d'activitats no continuarem essent nosaltres els qui haurem de portar la iniciativa o posar el màxim d'elements, com per exemple en explicar contes o fer el treball musical.

COM ELS RACONS S'HAN DE MANTENIR VIUS AL LLARG DEL CURS.

Treball de preparació.

Perquè aquests racons tinguin interès per a l'infant, cal tenir cura del material i anar-lo renovant a mesura que s'espatlla o perd interès. Per exemple: En relació amb les nines, un dels aspectes de l'activitat és treure'ls la roba, però els resulta difícil tornar-li a posar, per tant, procurarem simplificar la seva vestimenta i que estiguin sempre vestides, per tal de mantenir l'interès.

També és important que els racons siguin adequats i cada cosa tingui el seu lloc permanent i que ells mateixos puguin endreçar-lo després de cada joc. Facilitaria aquest ordre el fet d'introduir el material d'una forma gradual i selectiva.

L'educador col·laborarà en la recollida i col·locació dels diferents jocs comprovant que estiguin complets.

A través de l'observació, l'educador pot veure si el racó de joc perd o no interès, i per tant veure quin és el moment per introduir nous elements que continuïn fent viu el racó.

La classe ha de ser un espai viu que ha d'anar canviant en funció de les necessitats del nen al llarg del curs. Els racons s'han d'arreglar, remodelar, canviar els elements materials. Tot això representa un treball extra d'adequació, fabricació i reparació de nous materials que l'educador ha de fer; sovint, fora de les hores de treball.

Se'ns fan difícil de pensar que al llarg del curs el racó simbòlic, com qual-sevol altre, mantindrà l'interès de l'infant si no variem els elements que el componen.

Així, doncs, en aquest espai concret pot haver-hi uns elements fixos, com podrien ser: la cuineta, la caseta de nines, ... i uns elements innovadors, com la perruqueria, la botiga, la infermeria, que tindran un interès puntual.

DIFICULTATS EN L'ORGANITZACIÓ PER RACONS.

Organitzar la classe en racons d'activitat no canvia tan sols la distribució de l'espai, sinó que també vol dir un funcionament diferent del grup-classe i del mestre.

La classe que proposem ha d'ésser distribuïda de manera que cada infant pugui desenvolupar en cada moment l'activitat que li interessi. Per això, el mestre haurà de tenir cura que en els racons hi hagi els elements precisos. Això només serà possible a través de l'observació sistemàtica dels infants, a partir de la qual podrem conèixer quines són les seves necessitats.

En una classe organitzada per racons, tothom està actiu, ningú no s'avorreix o no sap què fer, hi ha allò que l'infant necessita, i l'ordre imperant no és l'ordre quiet de les taules i cadires, sinó que és un ordre actiu, de treball en què l'activitat és contínua i el brunzir de les veus constant, però que no per això ofereix resultats menyspreables en el desenvolupament de l'infant.

És evident, però, que un dels problemes amb què sovint ens trobem és el de la manca d'espai.

Aquests metres quadrats que tanta falta ens fan per facilitar un joc tranquil, perquè els infants puguin treballar lliurement en els diversos racons sense molestar-se mútuament, ni interferir en l'activitat dels altres, ens obliguen a buscar solucions que supleixin en el possible aquestes dificultats.

Una de les solucions podria ser: arraconar i apilar les taules en un extrem de la classe on no facin nosa i penjar les cadires a la paret de forma endreçada mentre no fan servei; això amplia l'espai considerablement i ens obre noves possibilitats.

Una altra solució seria tenir només 1 o 2 racons alhora i anar-los canviant periòdicament per altres, o bé tenir tots els elements de cada racó en capses i muntar-los diàriament i alternativa com si fossin tallers. Això, és clar, requereix més dedicació per part del mestre.

Els elements necessaris per muntar un racó no constitueixen tampoc una gran despesa econòmica, si tenim una mica d'imaginació, ja que molts d'ells poder ser reinventats a partir de: material de recuperació (pots iogurt, timbals de detergent, capsos, roba vella, xapes, botons), elements de la natura (petxines, pedretes, pals, llegums...), elements en desús (joguines velles que els pares llencen,...), etc.

I, en fi, la manera de tenir alguns dels elements bàsics dels racons com la cuineta, la casa de nines, els cavallets per a la pintura, el tobogan, etc., és la de fabricar-los, bé per part del mestre sol, o bé amb la col·laboració dels pares. La seva realització és força senzilla i el rendiment que en treurem és molt.

CONCLUSIÓ

Amb tot això volem donar a entendre que el fet d'organitzar la classe en racons de joc no respon a una simple ordenació de l'espai sota uns criteris estètics, sinó que sobretot respon a uns criteris pedagògics.

Cal que el mestre faci una reflexió a fons de com es planteja el seu treball amb els nens, i quin paper assumirà ell dins del grup-classe.

Un cop l'educador estigui convençut de la validesa d'aquesta manera d'ensenyar, li serà més fàcil resoldre les dificultats reals amb què es trobarà tant per condicions físiques de l'espai, com d'altres.

Serà a partir de la seva observació constant i de la seva imaginació que anirà trobant solucions als problemes que se li presentin. **E.B.N. i N.**

es-co-la 3-6

CONEIXEMENT DE L'ENTORN DE L'ESCOLA A VALLVIDRERA.

EQUIP DE PARVULARI. ESCOLA NABÍ.

La nostra escola és situada a Vallvidrera.

Vallvidrera és un barri de les rodalies de Barcelona, és un dels límits del terme municipal de la ciutat. Enclavat a la part de ponent, al voltant de 400 mts. d'alçària sobre el nivell del mar, a la serralada de Collserola. De Vallvidrera estant podem contemplar, d'una banda la mar Mediterrània, i de l'altra el Vallès. És voltada de boscos, pel bosc típic mediterrani: l'alzinar i també pins: pi pinyer i pi blanc. El sotabosc presenta gran varietat.

La història ens situa Vallvidrera com a lloc d'estiueig o segona residència, eminentment. Però a l'actualitat la població és estable i alhora heterogènia. La gent que viu a Vallvidrera per regla general no hi treballa. No hi ha fàbriques, un mercat molt reduït, pocs comerços i amb prou feines serveis. Les possibilitats de comunicació també son reduïdes. Per arribar a Vallvidrera des de Barcelona es pot utilitzar el funicular, el vehicle propi o bé anar-hi caminant per unes escales que van seguint el camí del funicular.

Totes aquestes característiques fan que l'estudi de Vallvidrera *al Parvulari*, es centri més en la part natural que no pas en la part social d'aquesta barriada de Barcelona.

Ben aviat, quan les criatures ja estan adaptades i es senten segures a la clas-

servei a l'ensenyament

AL VOSTRE SERVEI A:

BARCELONA-8: Còrsega 271, baixos
Tels. 217.44.54 i 217.45.66

SABADELL: Forn, 8
Tel. 725.07.55

SANTA COLOMA DE GRAMENET: Jacint
Verdaguer, 73
Tel. 3184140

ATENCIÓ:

Pròxima apertura l'1 de setembre:

**c/AUSIAS MARCH, 16-18
BARCELONA-10**

- Magatzem central
- Papereria i material escolar
- Llibreria infantil i d'adults
- Joguines, audiovisuals...

- **MATERIALS PER L'ESCOLA BRESSOL
I EL PARVULARI**
- **MATERIALS PER TREBALLAR
LA PSICOMOTRICITAT**

NOTA: L'1 de setembre deixarà de funcionar el magatzem del c/Girona, 177

se i al pati, fem un pas més, sortim a la «muntanya» de Vallvidrera. Generalment són sortides curtes, de tarda.

D'aquesta manera els infants s'acostumen a fer bones passejades, a caminar, a mirar i descobrir allò que els envolta al pas dels seus peuetes petits, a estimar el que troben, a valorar-ho, a no fer-ho malbé. És un medi ric que possibilita diversitat d'experiències. En això podem patentitzar la diferència amb un medi urbà on es dona un enriquiment precoç del llenguatge, però on manca l'experiència concreta.

Anant per la muntanya es fan unes observacions espontànies. Els infants s'adonen de semblances i diferències. Es reforça, també, la seguretat en caminar, grimpar, l'orientació espacial i l'autonomia de moviment. Això ho hem constatat amb nens una mica més grans, de 5 anys, per exemple, i que eren nou vinguts a l'escola. Al cap d'una estona de moure's lliurement per la muntanya, quan uns juguen, d'altres busquen insectes, d'altres pinyons o flors i amplien així l'àrea dominada per la vista de la mestra, aquests nens nous tenien una mica de por de perdre's, els semblava que hi havia nens que entraven en un bosc del qual no podrien sortir. De mica en mica van assolint més seguretat i ben aviat són un més al grup a descobrir nous camins i a enfilarse als arbres.

A la muntanya els nens deixen córrer la seva imaginació, però alhora tenen la possibilitat de desenvolupar el sentit de la realitat.

Les sortides també requereixen un ordre en el grup, unes consignes i unes lleis que cal respectar. Per exemple:

- un mestre va al davant i un altre al darrera del grup. Cap nen pot passar aquest límits durant la marxa fins a arribar al lloc on hem determinat d'anar.
- cada lloc on anem té un nom que a vegades han posat els mateixos nens. Per exemple: 4 vents, la creu, el tobogan, etc.
- a l'estona lliure cada nen pot anar per on vulgui (val a dir que no hi ha perills a la vora) però en sentir el senyal per anar a berenar ha de tornar al lloc de reunió.
- a la tornada els més grans o els més bons caminadors, juntament amb un mestre, s'esperen en un lloc determinat, sempre el mateix, per refer així el grup amb els més tardaners i arribar junts a l'escola.
- etc.

Acostumem a sortir un cop a la setmana, com a mínim. Abans de marxar triem el lloc.

En arribar a la «muntanya» cadascú segueix lliurement el camí de bosc, sense cap pressa, i així fem els petits descobriments i ens adonem dels canvis de la natura al pas de les estacions: les fulles que han caigut o que broten, les cireres de pastor que encara són verdes, el lligabosc que ja és florit i podem xuclar-ne la dolçor,...

És també un bon moment per a observar els nens: l'un que s'atura a tot arreu, l'altre que només té pressa per arribar al punt que ens hem marcat,

el que es carrega de «tresors», els que s'amaguen darrera d'una mata o bé aquell poruc que s'acosta a la mestra perquè té por.

Durant el trajecte els mestres no fan pas cap lliçó magistral sobre la natura, sinó que acostumen a fer conversa amb el grup més a prop seu tot fent-los adonar d'algun detall interessant: «¿aquestes petjades que veiem en el fang de qui deuen ser?»

En arribar al punt final de la sortida saben que poden jugar lliurement i seguir amb les seves descobertes fins a l'hora de berenar, en què ens tornem a reunir. No es comença fins que hi és tothom, berenem asseguts a terra en rotllana i conversem de la mateixa manera que ho faríem a classe.

En acabar marxem cap a l'escola, la tornada acostuma a ésser més ràpida, potser perquè tenim la limitació del temps. Els que han recollit coses ho porten a casa o bé ho deixen a la classe.

La sortida no acaba aquí, sinó que ens serveix de motivació per continuar treballant a l'escola.

Si no hem recollit cap mena de material ens limitem a la conversa col·lectiva: record del que hem vist i experimentat, aportació dels nens i de la mestra, aprofitat per a l'estimulació lingüística, per a l'ús de la nomenclatura adequada i l'ordenació temporal.

A més de l'expressió oral farem ús de la corporal: podem reproduir amb el nostre cos el moviment d'aquell animal, de les fulles, de com va caure el company o com es va enfil·lar. També recordarem i intentarem reproduir amb els nostre cos o amb qualsevol objecte els sorolls que hem après a escoltar.

Finalment, després del record i els comentaris, podrem passar a l'expressió plàstica de l'experiència viscuda amb els materials i tècniques que fem servir habitualment a classe de manera lliure o dirigida: què ens ha agradat, què no ens ha agradat, què ens ha fet por,...

Si es dóna el cas que hem recollit materials i encara els conservem a classe, el treball pot ésser més ric i ampli, tenint en compte que ja no sols parlim d'un record, sinó que tenim a les mans la possibilitat d'experimentar altra vegada, de fer observacions i comparances i en aquest cas serà enriquiment per a tot el grup de nens i no només per a qui l'ha trobat.

Són molts els aspectes que es poden treballar, però naturalment no pas tots a la vegada, sinó pas a pas i sense presses.

Comencem igualment per la conserva, passant a l'observació del material, nomenclatura apropiada, el que l'ha portat ens explica on l'ha trobat, perquè li agrada, etc.

Passem a la manipulació per part de tots (l'aportació d'un enriqueix al grup). Aquí es poden treballar tots els aspectes sensorials tenint en compte els contrastos i anomenant les seves qualitats. Per exemple:
Vista: gros/petit, d'un color/de molts, brillant/opac, aspre/llis, ...
Olfacte: fa olor/no en fa, olor forta/fluixa, pudor/olor, ...

Gust: aspre/amarg, fort/fluíx, dolç/salat,...
(És molt important fer-los adonar del perill de tastar-ho tot perquè hi ha coses que ens poden fer mal).
Oïda: fa soroll/no en fa, fort/fluíx,...

Un altre aspecte és: què en podem fer d'aquest material? La idea no l'ha de donar pas la mestra, sinó intentar i ajudar que hi arribin els mateixos nens. Alguns materials, després de la manipulació ja no serveixen per res, però en aquests casos és més interessant el que s'ha experimentat que no pas tenir un mural penjat a la classe amb el material intacte.

Altres vegades se li podrà donar alguna aplicació. Per exemple: fer el pessebre amb la molsa, posar un gerro amb les flors recollides, deixar l'escarabat al jardí perquè pugui viure ara que ja l'hem observat o bé ensenyar-lo als nens d'una altra classe, fer una coca amb els pinyons recollits. Va ser interessant el treball desenrotllat a partir d'una eruga d'aquelles tan grans, boniques, de tants colors. La van agafar a la muntanya i la van guardar en una capseta, un cop havien arribat a classe. L'endemà la vam mirar, la vam tocar, vam observar com es desplaçava i en acabat en vam fer entre tots els nens de la classe una de molt gran dibuixada i li vam enganxar cartolines de colors i serpentines. En acabar la vam deixar lliure.

Amb el grup de més grans hi ha moltes possibilitats de treball partint del material recollit i conservat a classe. Per exemple: jocs dirigits pel mestre, com per exemple identificació amb els ulls tancats tenint en compte el tacte, l'olor, etc. Imitació i producció de sons: amb el cos, amb diversos objectes que tenim a classe, amb el material recollit. Buscar semblances, comparar... Fer agrupaments segons color, forma, textures, format, etc. Ordenació per gradació de format, intensitat de color, etc. Intentar reproduir els colors del bosc a classe.

Quan els nens ja estan habituats a fer sortides sense donar cap orientació, deixant que experimentin i descobreixin pel seu compte i recollint-ne el fruit a la tornada, també en podem fer algunes amb una finalitat més concreta que pot ésser lligam i continuació de la darrera sortida, però això sí, que sigui sobre el terreny que tenim a prop i que ja comencem a conèixer. En aquest cas (amb el grup de més grans) es poden donar algunes consignes segons l'aspecte que ens interessi treballar: Per exemple: Trobar una cosa dura i una de tova, llarga i prima, que faci olor, etc. Després comparar-ho i classificar-ho a classe. Es poden fer també recorreguts seguint signes naturals. I jocs de moviment i orientació dins del bosc. O bé sortir per una experiència com pot ser fer bombolles de sabó dalt del turó on poden ser observades millor les seves tonalitats que no pas a l'escola. O sortir amb bosses per recollir bolets quan és el seu temps.

En resum el que és important és que la sortida no quedi com una activitat excepcional i deslligada de la vida de l'escola, sinó com una activitat més i amb estreta relació amb totes les altres, o més ben dit com a punt de partida i centre d'interès de la necessitat d'observació, d'experimentació i d'expressió del nen. **E. de P.E.N.**

in-fant i so-ci-e-tat

ELS DRETS DE LA INFÀNCIA

JORDI COTS I MONER

No és fàcil formular els drets de la infància; tampoc no ho és fer-los complir. Les declaracions de caràcter universal que han intentat recollir-los han d'arribar a un nivell més fort de concreció. Això, que s'està produint en l'àmbit europeu i que significa un camí per a una política infantil adequada, és el que es proposa explicar aquest article.

Amb motiu de l'Any Internacional de l'Infant (1979) es va parlar molt dels seus drets. Ara bé, definir els drets de la infància és problemàtic, com ho és també de fer-los complir, atribuir-los una força jurídica, vinculant.

La més coneguda de les declaracions de drets de la infància és la proclamada per l'ONU el 1959. Però n'hi ha d'altres. L'any 1924 la Societat de Nacions havia fet seva la senzilla «Declaració de Ginebra», que fou la Carta fundacional i el programa d'acció de l'organització internacional «Union de Secours aux Enfants». I encara podria parlar-se de la «Carta dels Nens» (1922), de la fundació anglesa «Save the Children»; o la «Carta de la Casa Blanca» (Washington, 1930); la «Carta de la infància en temps de guerra» (1942); la «Carta de la infància per al món de la postguerra» (Londres, 1942); o la «Carta de la Infància de l'OIT» (1945).

Convindria conèixer aquests textos, sobretot els que tenen o han tingut una «vigència», mot, aquest, que consignem entre cometes, ja que no es pot atribuir amb propietat a documents que, amb tot i la seva força moral, mai no han format part de la legislació positiva —la que s'aplica— d'un país.

Així, la Declaració de l'ONU, de 1959, és un conjunt de principis generals que recull drets individuals, compromisos que hauria d'assumir l'Estat, o simples recomanacions. Actualment, l'ONU està compromesa en la redacció d'una Convenció; és a dir, un text que transformi aquests principis en clàusules d'aplicació susceptibles de ser incloses en tractats internacionals que obliguin els Estats que vulguin subscriure'ls, i tan sols a aquests. Però ja es preveu que la labor serà llarga i, com déiem en començar, difícil.

Es tracta d'una labor difícil perquè, en general, la satisfacció de les necessitats de la infantesa reclama l'existència prèvia d'unes condicions socials

que facin possible aquest compliment. I no hi ha cap llei que pugui forçar un Estat a crear aquestes condicions. Paradoxalment, aquest és l'únic objectiu ple i acceptable de qualsevol societat política de cara als seus ciutadans, adults i petits; l'única opció que confereix credibilitat a un govern democràtic. Ja que, per exemple, no hi ha dret a l'educació sense escoles, dret a una atenció sanitària adequada sense hospitals. Caldria afirmar, també, que la satisfacció dels drets dels infants passa per la satisfacció dels drets dels adults, especialment d'aquells que li són més pròxims. ¿Com s'acomplirà, altrament, el dret a l'habitatge, al vestit, a una alimentació correcta? Fins i tot, com es pot complir el punt sisè de la Declaració de 1959, aquell que diu: «L'infant necessita amor i comprensió», si no hi ha una educació per a la paternitat? A més, en moments de crisi mundial com el que vivim en l'actualitat, es produeix sempre una actitud de regressió de cara a la creació de serveis socials, i d'això en surt perjudicat l'infant.

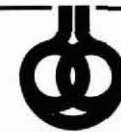
Hi ha aspectes estrictament jurídics que contribueixen a fer més forta la dificultat al·ludida de materialitzar en lleis aplicables els drets dels infants. El nen no pot exercir-los per ell mateix. No ens hem d'aturar en aquest punt. Però sí hem de dir que cal precisar la situació jurídica de l'infant al si de la seva família i en relació amb les institucions. De totes maneres, es va avançant en aquest camí. La Declaració de 1959, per referir-nos una vegada més a aquest text bàsic, va marcar una etapa important en la concepció del lloc que ha d'ocupar l'infant en la societat; l'Any Internacional de l'infant, que commemorà el vintè aniversari d'aquest document, va impulsar estudis seriosos.

La Declaració Universal dels Drets de l'Infant, com la Declaració Universal dels Drets Humans, de 1948, són textos programàtics, poden qualificar-se de constitucions a nivell mundial. Cal baixar a nivells més propers, més acostats a les necessitats concretes dels homes i dels infants. Des que va redactar-se la primera «Carta dels Nens», de 1922, s'assenyalà la necessitat que cada país havia de compondre la seva pròpia Carta, adaptada a les seves coordenades de lloc i temps. I encara que això no s'hagi produït, alguns senyals permeten pensar, tal com direm de seguida, que potser s'hi arribarà relativament aviat.

És inevitable que, des de les planes d'aquesta revista, siguem sensibles a un aspecte comú a totes les declaracions de drets dels infants a què hem fet referència. Cap d'elles no defineix la infantesa pel que fa al seu límit d'edat. És a dir, no precisa quan acaba la infantesa. Segurament és lògic que no s'hi comprometin, pel fet que això podria donar lloc a discussions teòriques inacabables. Per al Dret positiu la posició és més clara, sense que es pugui dir que sigui la bona. En efecte, el Dret parla tan sols de «menors d'edat». En canvi, es tracta de reconèixer els infants, sigui quina sigui la seva edat, com a individus amb els propis drets i necessitats. A més, molt poques d'aquestes declaracions es refereixen a l'infant petit: només ho fan la «Carta dels Nens» de 1922 i la «Carta de la Infantesa de l'OIT». La Declaració de l'ONU al·ludeix un sol cop, en el seu principi sisè, a «l'infant de tendra edat».

fàn-17

POMAIRE
publica

97 llibres infantils | 86 llibres infantils
en castellà | en català

examineu-los

Doncs bé, en l'actualitat disposem de dos documents que representen un esforç dirigit a la progressiva concreció dels drets de l'infant; de l'infant en general i de l'infant petit en particular. Tots dos provenen del Consell d'Europa.

L'un d'ells és la Recomanació número 874, de 4 d'octubre de 1979, de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa, relativa a una Convenció Europea dels Drets de l'Infant. El text d'aquesta Recomanació, editat fa poc en català per una iniciativa privada (*), no ha estat encara prou divulgat. Dues línies mestres el configuren: l'adaptació de la Carta de les Nacions Unides a les realitats del món occidental europeu, que és el nostre, i la referència a allò que se n'ha dit «les dues infàncies» per fer esment a la presència, dins d'aquest món, de la infantesa marginada. Toca problemes que ens són pròxims, de vegades amb un to cojuntural, però sense perdre de vista que enuncia principis generals: els maltractaments; la droga; la prostitució i la pornografia; el treball dels infants; la seva protecció social i mèdica. Amb una terminologia que ja comença a ser acceptada, parla de «l'infant del Quart Món» (terme que expressa l'existència d'un Tercer Món al si dels països rics), i a la inadaptació del sistema educatiu de cara a aquest infant. Aquesta Recomanació és, en certa manera, un exponent de la transformació cultural a què aspirava l'Any Internacional de l'Infant; i s'hi entreveu la voluntat d'influir en les legislacions i el comportament col·lectiu dels països membres del Consell d'Europa. Així, hi trobem una visió avançada sobre el que ha de ser l'estatut jurídic de l'infant quan suggereix substituir la noció d'«autoritat paterna» per la de «responsabilitat paterna», o la creació d'òrgans oficials a nivell de la comunitat local per a la defensa dels drets dels infants. El problema dels maltractaments, de qualsevol mena, que és ja una plaga, és abordat del punt de vista de la prevenció, estableix una educació específica dels futurs pares i intenta comprometre-hi totes aquelles persones que tenen un contacte regular amb els infants, com mestres, treballadors socials, psicòlegs, funcionaris, juristes, etc., fins a recomanar la inclusió obligatòria, en la formació de totes les categories de personal amb infants al seu càrrec, de l'estat dels coneixements de què hom disposa sobre el fet dels maltractaments als infants. És un document realista; i, encara que no tingui força obligatòria, no deixa de significar, com a «recomanació» formal feta pública, un pas important en l'organització d'una política infantil adequada.

En segon lloc, disposem de la «Declaració sobre la guarda i l'educació de l'infant des del seu naixement fins als vuit anys», del Consell de Cooperació Cultural del Consell d'Europa. Amb aquest text tenim davant, d'una manera explícita, l'infant petit. La Declaració fou adoptada al final d'una Conferència sobre l'infant en la societat europea dels anys 80, celebrada a Strasbourg els dies 17 al 20 de desembre de 1979. Representava la culminació, coincidint amb l'Any Internacional de l'Infant, de deu anys de treballs sobre l'educació pre-escolar en els Estats membres del Consell

(*) Fullet editat conjuntament per la «Fundació Jaume Bofill» i la COMISSIÓ DE LA INFÀNCIA del Secretariat de «Justícia i Pau» de Barcelona.

d'Europa. L'estat espanyol va participar en aquesta Conferència; però, com en el cas de la Recomanació 874, tampoc no s'ha divulgat.

El projecte del Consell d'Europa que va abocar a l'esmentada Conferència era consagrat, en efecte, a l'educació pre-escolar. Potser cal dir, de passada, que el terme «pre-escolar» no ens agrada massa. Entre nosaltres té més acceptació el de «parvulari». És cert que algun altre país parla de «vorskola»; però molts d'altres en diuen «bornehaver», «nursery school», «scuola materna», etc. Crec que és bo recordar, una vegada més, el Pla General d'Ensenyament formulat a l'Escola d'Estiu de la Generalitat de 1934, tan ple d'intuïcions, recollit més endavant pel CENU, en el qual es parla de l'Escola Bressol (fins als tres anys) i de l'Escola Materna (de tres a sis anys).

Però més enllà de la qüestió terminològica, que no deixa de tenir la seva importància, i de l'objecte concret de l'estudi impulsat pel Consell d'Europa, el que cal ressaltar és l'atenció diferenciada que es presta, amb sentit de totalitat, a aquest període de la infantesa.

Al llarg de la Declaració, que comença nogensmenys invocant la Carta de les Nacions Unides de 1959, s'al·ludeix tant a l'acollida com a l'educació de l'infant petit. Parla del dret dels infants —els pares dels quals ho desitgin— a fruit d'una educació assegurada durant dos anys abans d'entrar a l'escola primària. És per aquest camí, doncs, que l'educació institucionalitzada pren sentit i es situa en els seus justos termes. A més, resulta molt clara la naturalesa d'aquest dret, que és un dret social; ja que un dels capítols més importants de la Declaració és el dedicat al paper que en l'acollida i l'educació de l'infant petit han de tenir els Estats membres. Perquè als Estats pertoca de crear les condicions necessàries per tal de garantir aquest dret.

En efecte, els participants a la Conferència van decidir de fer als Estats les recomanacions següents: 1) que *organitzin l'acollida i l'educació dels infants en estreta col·laboració amb els pares, com un veritable complement de l'educació familiar i —notem aquest punt— com una primera etapa de la formació permanent; i, amb aquest fi, han de destinar els fons suficients, han de millorar la seva legislació familiar, social i laboral i han de planificar el seu sistema educatiu per mantenir la seva continuïtat;* 2) que preparin la seva població, pares i futurs pares, per a les responsabilitats que els atenyen; 3) que es facin càrrec o que ajudin les institucions que s'ocupen dels infants petits, en particular d'aquells que en tinguin més necessitat; 4) que promoguin la investigació en aquest camp; 5) que s'assegurin que les diverses administracions nacionals, regionals i locals coordinin les seves accions al servei de les famílies i els infants a fi de garantir la continuïtat de la formació d'aquests.

D'altra banda, el sentit de totalitat a què feia referència més amunt es fa patent en l'enumeració indicativa de les persones i organismes que, segons la mateixa Declaració, participen en l'acolliment i l'educació (sempre va repetint i recalcant aquestes dues expressions) dels nens petits. Es

NOVETATS

Col·lecció «MIRA, MIRA, MIRA BÉ»

Tina Roig i Noëlle Granger

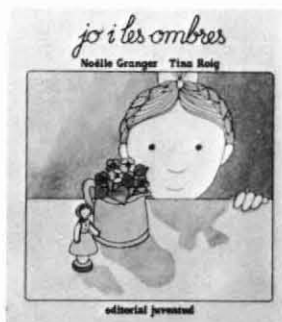
TOT SONA?

EQUILIBREM, COMPENSEM

JO I LES OMBRES

COL·LECCIÓ «QUADRADA»

Libres de belles imatges.

20-in

EL RELLOTGE DEL MEU BARRI

Un barri de Barcelona un dissabte al matí.
Un llibre de Eulàlia Sarioła

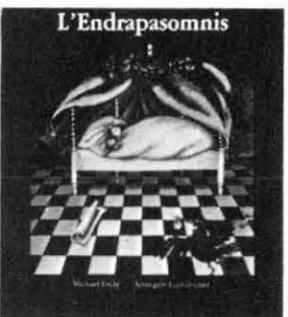
ESPÍGOL BLAU

Poemes anglesos per infants, traduïts per Marià Manent.
Il·lustracions de Montse Tobella

SON, SON

Cançó de bressol de l'Empordà, recollida per J. Jané.
Il·lustracions de G. Carasusan

L'ENDRAPASOMNIS

Un conte de Michael Ende
Il·lustracions d'Annegert Fuchshuber

VIATGE D'ANNO

Un llibre sense text del gran il·lustrador japonès

tracta tant de la família en un sentit ampli com de grups de pares, associacions comunitàries, educadors voluntaris, ensenyants o els membres de les diferents professions que s'ocupen de la infantesa. Totes aquestes persones, afegeix, han de poder gaudir de les descobertes més recents i de les formes més diverses d'abordar l'educació de la petita infància, i, en la mesura que sigui possible, cal associar-los a la investigació en aquest terreny.

Tot això reforça, em sembla, una afirmació que és cara a una de les persones més expertes en aquestes edats, col·laboradora en aquestes mateixes pàgines, Dolors Canals, segons la qual som en vies d'acomplir-se en un futur una autèntica formació de la petita infància des del seu naixement, a partir de la força de les idees, les experiències i les intuïcions que van congriant-se en el moment present de la mateixa manera que a finals del segle XIX es va preparar la florida del parvulari de què hem estat testimonis en l'actual.

És aleshores, i dins d'aquesta línia, que els estudis empresos pel Consell d'Europa ja concretament sobre l'educació dita «pre-escolar», esdevenen vàlids. Són recollits en un volum titulat «Les grandes priorités de l'éducation préscolaire» (Conseil de la Coopération Culturelle, Conseil de l'Europe, Strasbourg, 1979) i responen a tres temes de fons: la igualtat d'oportunitats, la cooperació amb els pares i el lligam amb l'ensenyament primari. Són tres temes d'una real oportunitat, ara que al nostre país s'ha iniciat una nova reestructuració del sistema educatiu.

La igualtat d'oportunitats reclama la diferenciació de quatre categories d'infants desavantatjats: els de les famílies més pobres i desheretades, els deficientes físics o mentals, els fills dels emigrants i els infants que viuen en zones de feble densitat de població. Fixem-nos que l'òptica és europea; però aquestes categories, d'una manera o altra, poden massa fàcilment fer-la nostra. I el que va asseylar-se en els debats de la Conferència és que no hi ha cap model d'organització, cap mètode pedagògic, cap sèrie d'objectius d'ensenyament, que serveixi alhora per a aquestes quatre categories. Per això, la planificació de l'educació pre-escolar (cal entendre sempre des del naixement de l'infant) passa, abans de tot, pel reconeixement del pluralisme social i de la diversitat entre els infants d'acord amb les seves condicions de vida, les seves aptituds, la seva llengua i cultura, i requereix una cooperació amb aquells que coneixen millor els mateixos infants —en altres termes, amb els pares—.

D'aquesta manera, els pares han de convertir-se en els principals aliats del personal especialitzat en educació pre-escolar; ja que s'ha comprovat el migrat efecte de l'educació en aquests anys de la infància si manca la participació activa dels pares.

Finalment, cal una continuïtat entre l'educació pre-escolar i l'educació primària, a fi que allò que l'infant ha adquirit en la primera ho trobi en la segona. Però aquesta continuïtat no significa de cap manera la prolongació d'un mateix ensenyament dictat per una imatge estàtica de la infan-

Editorial Joventut

Provença, 101 - Barcelona-29 Tel. 239 20 00

cia; ans al contrari, requereix una renovació de l'ensenyament i de les seves dificultats en un marc familiar. Aquesta és una qüestió que nosaltres no tenim resolta satisfactòriament i, pel que es veu, tampoc no ho és totalment a nivell europeu.

Crec que, per la nostra banda, ens caldria aprofitar la tradició que tenim recollida en el ja invocat Pla General d'Ensenyament que va fer seu el CE-NU. És notable comprovar que, després de preveure l'Escola Bressol i l'Escola Materna, aquell Pla ja establia un «Primer Cicle Escolar» per a les edats compreses entre els 6 i 8 anys, és a dir, el mateix disseny que per a tot l'Estat espanyol vol imposar el Ministeri Central d'Educació. Si ho comparem amb el títol i la intencionalitat de la Conferència celebrada a nivell europeu, «L'infant en la societat europea dels anys vuitanta: del seu naixement fins als vuit anys», sorprèn encara més constatar que les nostres intuïcions vénen de lluny.

En definitiva, hem partit d'un plantejament molt general sobre la complexitat de definir y de satisfer els drets dels infants, per contemplar els intents actuals de sensibilització que lentament van produint-se i creen un estat d'opinió favorable. Cal ser conscients que ens trobem en aquest estadi; però és bo també observar que, de la nostra part, em sembla que estem a punt —perquè hi ha tota una tradició que ens hi ajuda— per a organitzar la pròpia política infantil. Coincidim amb la sensibilitat que a nivell internacional i europeu susciten aquests problemes, i això ha de conferir seguretat als responsables d'aquesta política. Les presents notes tenien com a objectiu proporcionar una informació més en aquest sentit. **J.C.**

in-fant i so-ci-e-tat

CASALS D'ESTIU A GRÀCIA

EQUIP DE MONITORS D'«ANELLA»

Durant l'estiu del 1979 es realitzen Casals d'Estiu al barri de Gràcia de Barcelona.

L'Objectiu: posar a l'abast dels nois i noies d'un barri com Gràcia (el problema educatiu del qual no és quantitatiu sinó qualitatiu), altres possibilitats que els permetin de fer allò que no han fet durant els cursos: activitats destinades a estimar i valorar el seu medi més pròxim.

Gràcia té fama de ser un barri privilegiat per tot el bagatge cultural que se li atribueix. Però és fàcil de demostrar com els capítols de cultura, lleure i espais oberts són aquí tant o més deficitaris que en altres barris de Barcelona.

Tret de mitja dotzena d'institucions professionals tancades, els espais cul-

Plaça de la Virreina de Gràcia amb la bandera del barri.

Fent jocs a la plaça del Diamant.

Anella Serveis Creatius es obert de 6 a 10 del vespre i té el seu local al carrer Verdi, 56, baixos (Gràcia).

turals deixaren d'existir ja fa molt temps i actualment grans i petits es veuen obligats a cercar substituïts fora del barri.

Aquesta problemàtica es fa encara més evident quan ens enfrontem amb les necessitats de la població infantil durant els mesos d'estiu, sense un parc adequat, ni una piscina, ni... Es calcula, pel cap baix, que durant l'estiu resten a Gràcia uns 15.000 habitants entre els 4 i els 16 anys. Recordem que la densitat d'aquest barri és de prop de 20.000 habitants per km quadrat.

Després de totes aquestes consideracions sociològiques que «Anella Serveis Creatius» havia constatat en uns dels seus primers dossiers d'activitats, un grup de gent que formem part d'aquesta entitat ens vàrem proposar d'organitzar Casals d'Estiu, és a dir, una sèrie d'activitats pensades per als nois i noies que no surten del barri durant les vacances d'estiu. Durant l'estiu del 1978, una experiència semblant ja s'havia dut a terme al barri a càrrec d'un grup de pares i mestres que oferiren, a la plaça del Sol, tallers, jocs i activitats per tots aquells que no tenien possibilitats d'estiueig o no disposaven de zones adequades en el marc de la ciutat. Dos-cents infants es varen beneficiar d'aquelles activitats que havien estat dutes a terme sense cap mena de suport institucional ni econòmic. L'experiència fou tan dura i esgotadora que no va poder tenir continuïtat.

L'estiu següent, la iniciativa de fer casals d'estiu, tingué el suport institucional d'«Anella», i al mateix temps fou ben acollida per l'àrea de joventut de l'Ajuntament de Barcelona, el qual va prestar-li suport econòmic. L'àrea de joventut fou creada després de les primeres eleccions municipals lliures (març 1979) i va promocionar també d'altres casals d'estiu. La gent que formava part de l'equip d'«Anella» era força coneguda del barri. El qui no hi vivia, hi tenia la feina o portava una bona colla d'anys participant en els diversos projectes que s'hi havien anat fent. Els casals eren destinats a nois i noies del barri i per tant tots ells els coneixien bastant bé ja que havien patit les seves característiques.

D'altra banda, com que el lloc on pensàvem desenvolupar la major part de les activitats dels casals era Gràcia, vàrem considerar que el tema de fons del casal havia de ser: el coneixement del barri. Entenent per barri una realitat oberta i íntimament lligada amb la resta de barris i realitats de Barcelona.

Els trets pedagògics dels casals són: joc, creativitat i treball. Conscients que aquests dies han de ser dies d'esbarjo per als nois i noies, no volíem pas convertir-los en dies d'escola a l'estiu. Però alhora estàvem ben convençuts que es podia treballar i aprendre tot jugant, proposar situacions que posessin l'infant en situació de crear i desenvolupar la seva imaginació i proposar-li feines que malgrat demanar un cert esforç, ens farien sentir satisfets un cop realitzades. Sense oblidar però, que les activitats havien de tenir un clar aire festiu.

Les edats dels assitents als casals eren des dels 4 anys als 12 anys. El total de inscripcions va ser de 80 nens. Posteriorment vàrem fer tres grups: 33

petits (de 4 a 6); 28 mitjans (de 7 a 9) 19 grans (de 10 a 12). L'equip de monitors es va dividir també en tres grups, de manera que en cada un d'ells hi hagués tants mestres com monitors d'esplai (5 pels petits, 4 pels mitjans, 4 pels grans). La proporció va ser encertada perquè es va demostrar que cada un d'ells aportava un punt de vista important per al bon desenvolupament de les activitats.

El grup responsable dels petits havia de trobar la manera de concretar els objectius generals dels casals en activitats adequades a l'edat dels petits boi cenyint-se dins del marc pedagògic que ja hem dit més amunt.

Per a nosaltres, el coneixement del barri per part dels més petits havia de concretar-se en alguns punts tan sols i que fossin prou interessants per a ells. Vàrem escollir les places perquè són indrets on es desenvolupen molts aspectes de la vida social d'un barri. Entre les places vàrem escollir-ne de dues menes: la plaça de vendre i la plaça per anar-hi a jugar.

La plaça de vendre la vàrem anar a visitar i vàrem observar directament què s'hi ven, per a què serveix allò que es ven, què hi passa a les parades, quins sorolls s'hi escolten, quines olors se n'escapen; com es compra, com es ven...

De places de les altres, les de jugar, n'hi ha moltes al barri. Per això no les vàrem pas treballar totes ni de bon tros. En vàrem escollir algunes que per llur forma i nom, difícilment es podien confondre amb altres: la del Diamant, la de Rius i Tauler (o d'Orient, o del rellotge), la plaça Joanic i la del Sol. Com que aquestes places no són pensades exclusivament per als jocs dels infants, sinó que més aviat aquests se n'han apoderat per falta d'indrets millors, vàrem creure important d'incloure una visita al parc Güell per poder veure un lloc realment adequat a les necessitats del joc infantil. Pel temps que vàrem invertir a arribar al parc (vàrem utilitzar fins i tot l'autobus de pujada) va quedar clar que era bastant allunyat del cor de Gràcia.

D'altra banda calia trobar algun element que ens pogués presentar les activitats de descoberta i observació del barri com un joc. I vàrem decidir que serien els titelles, els quals, en nombre de tres ens varen anar indicant quines coses havíem de fer cada dia. En *Maurici* era el titella de cada dia i era l'encarregat de dir-nos les feines que anava pensant a la nit mentre tots nosaltres dormíem. La *masovera* se'ns va presentar el dia de l'anada al mercat i ens va guiar per aquell lloc que ella coneixia tan bé perquè hi havia tingut una parada de verdures anys enrera. Per últim, en *Quimet*, un gran amic d'en Maurici i que tan sols apareixeria els dies de festa per comunicar els grans esdeveniments. En *Quimet* i en *Maurici* varen fer la cloenda dels casals d'estiu del 1980.

Del diari del Casal d'Estiu:

16-VIII-79

Matí:

Arriben tots els nens a 2/4 de 9. Hi ha hagut pocs plors. Hem repartit els grups i ens hem presentat. Hem començat fent jocs en els quals s'havia

«Veni-hi tots petits i grans»

Els «savís de Grècia» visiten els infants de Gràcia.

d'utilitzar el nom de cada u: «olles, olles de vi blanc», «la coqueta amb sucre»,...

Com a element introductor hem fet servir en *Maurici*, que és un titella que ens explicarà el que hem de fer cada dia. En *Maurici*, a la nit, pensa i mira coses per fer l'endemà. Aquest titella ha cridat molt l'atenció als infants. Cada dia, en arribar, li cantarem una cançó per despertar-lo i així s'aniran introduint tots els temes. Mentre en *Maurici* explicava tot això al seu auditori, ha passat per davant d'«Anella» la *masovera* (que és un altre titella) i ens ha explicat que venia del mercat i ens ha ensenyat una cançó que portava el seu nom (la de la «masovera»). Ens ha proposat d'anar al mercat amb ella i tots contents l'hem seguida amb els ulls ben oberts per anar observant tot allò que veiem al nostre pas.

De pujada hem anat a la plaça del Diamant a jugar i després hem fet un dibuix de les coses que hem vist. Ens ha cridat l'atenció que d'entre les coses més dibuixades pels infants hi havia la fruita, potser perquè és la cosa més coneguda d'ells o la que mengen més sovint ara a l'estiu.

Com que era el primer dia, els infants estaven molt a l'espectativa.

17-VIII-1979

Matí:

Hem començat fent jocs de pilota per recordar els noms del grup. Un cop hem tingut en *Maurici* ben despert, aquest ens ha explicat que molt d'hora havia passat a veure'l la *masovera* dient-li que voldria que li féssim un dibuix del mercat, però molt gran perquè tothom pogués veure que l'havíem visitat. N'hem parlat amb en *Maurici* i hem decidit que el millor fóra fer un mural: hem retallat les coses que havíem dibuixat ahir i les hem agrupades, fent en un paper més gros una parada per cada grup de coses i hi hem posat un venedor a cada parada. Un cop enllestida la feina, hem posat el mural damunt d'un plafó i cap a la porta d'Anella s'ha dit per quan passés la *masovera* donar-li la gran sorpresa.

19-VIII-1979

Matí:

Avui en *Maurici* no ha vingut malgrat que li hem cantat moltes cançons. Ens ha deixat una nota dient que tenia calor i molta son i que no podia venir però que ens faria una endevinalla: a veure qui sap on hi ha una plaça que té una cosa alta i prima al mig.

Repassant les places, no en trobàvem cap que fos tal com ens deia en *Maurici*, però finalment en Marc ens ha dit que prop de casa seva hi ha una plaça amb un rellotge dalt d'una torre i que li sembla que és al mig de la plaça. Ens hi ha portat i com que ens ha semblat que aquesta era la plaça, l'hem volgut reproduir per dur-li demà al *Maurici*. Afortunadament teníem fang (aquests monitors són molt previsors!) i ens hem instal·lat al mig de la plaça perquè cada u pogués reproduir el campanar segons el seu propi estil.

En el moment d'escriure aquestes ratlles hem iniciat les trobades per orga-

nitzar els casals d'estiu d'aquest any 1981. Vet aquí, doncs, que serem ja a la tercera edició dels casals a Gràcia.

I per tercera vegada els casals d'estiu estaran destinats a nois i noies de 4 a 12 anys.

La nostra experiència amb el grup dels petits sempre ha estat positiva. Però a més a més creiem que en un barri com Gràcia, on el problema de l'ensenyament no és quantitatiu, sinó sobretot qualitatiu, és necessari posar a l'abast dels infants altres possibilitats educatives que els permetin de fer allò que no fan a l'escola durant el curs, és a dir, activitats destinades sobretot a estimar i valorar el seu medi més proper. **E. de M. d'A.**

in-fant i sa-lut

L'ALIMENTACIÓ DE L'INFANT A L'ESTIU

M. CANDELA
P. CERVERA i
P. CUGAT
del «Grup Dietètica Barcelona»

S'exposen unes nocions bàsiques d'alimentació equilibrada i una idea de quines són les racions per als nens. A tall d'exemple es donen alguns plats freds senzills de preparar. Es donen uns consells a l'entorn del fet menjar: hàbits, digestió, begudes.

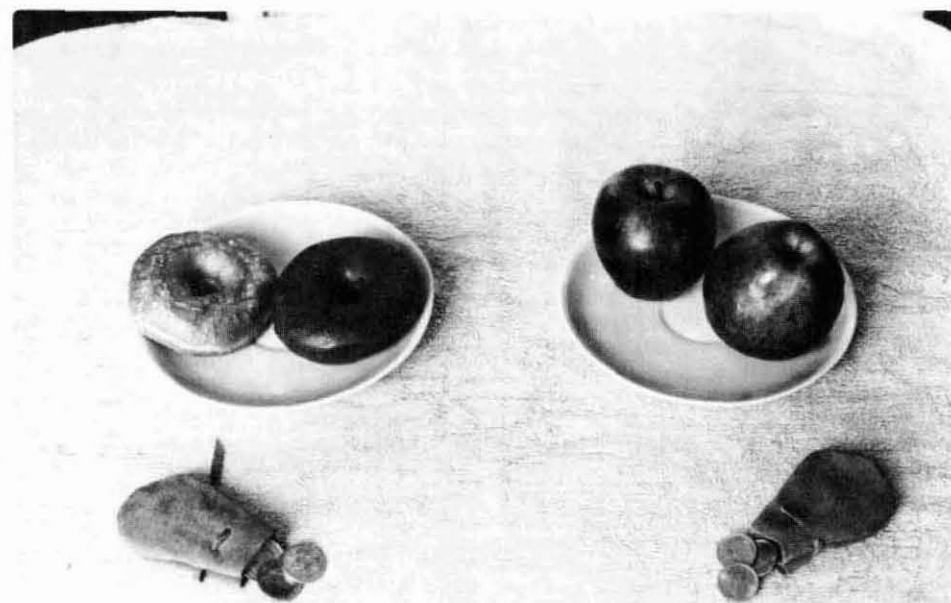
Després del primer any, l'alimentació de l'infant ha d'incloure gairebé tots els aliments bàsics de la taula familiar. Donat que a l'estiu la convivència entre pares, fills, germans i altres familiars i amics es fa més intensa, és bo d'adaptar l'alimentació del nen fins on sigui possible, a la de la família o dels adults.

Aquesta ha d'incloure una varietat d'aliments suficient que permeti a l'organisme desenvolupar-se harmònicament. A continuació anomenem els aliments bàsics de la taula familiar dins de la nostra cultura, agrupats per la seva funció nutritiva més destacada:

Aliments d'estructura

Formació dels teixits: — Llet, iogurt i formatge. — Carns, pollastre, peixos i ous. — Llegum, cereals i fruites oleaginoses.

Formació del teixit ossi: — Llet, iogurt i formatge. — Fruitos i Verdures.

Molts cops aconseguir una bona alimentació no és problema econòmic sino de criteri.

ESCOLA BRESSOL PARVULARI

col·lecció **PARLEM!**

primers exercicis connaturals de comprensió, a través del document gràfic

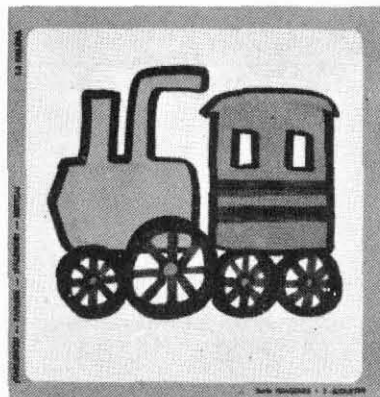
Tres sèries, tres passos concrets i progressius: el nen trobarà i pensarà el nom de les coses, dels animals, de les persones; identificarà les accions, enriquirà la seva noció d'espai, de situació, de temps, de causalitat; establirà unes primeres relacions, es formularà emocions, imaginarà... parlarà!

Volums integrats per deu figures sense cap text. Impressió sobre cartró plastificat. Format 18 x 19 cm.

Sèrie A – IMATGES

1. COM FA
2. COM ES MOU
3. JOGUINES
4. COSES
5. VESTITS

il·lustracions
Irene Balaguer
M. Lluïsa Jover

En una primera etapa els interessos del nen són molt concrets: el nen és capaç de captar una sola imatge que li sigui familiar. Davant d'una **figura estàtica** podem demanar-li: **què fa?, com ho fa?, on viu?, per a què serveix?, quin és el seu lloc?, etc.**

Més endavant el nen és capaç de captar diferents situacions sempre que comencin i acabin en una sola imatge. Així, si el tenim observant un llibre que li presenta **accions**, podríem preguntar-li: **què fa?, què feia?, què farà?, com ho farà?, i tu, com ho faries?, t'agrada?, etc.**

Sèrie B – ACCIONS

1. COM EM RENTO
2. QUÈ EM POSO
3. A QUÈ JUGUEM
4. ON ANEM
5. QUÈ FA

il·lustracions
Maria Rius

Sèrie C – HISTÒRIES

1. UN DIA AL ZOO
2. UN DIA D'EXCURSIÓ
3. A CASA ELS AVIS
4. LA MEVA ESCOLA
5. ANEM AL MERCAT

il·lustracions
Carme Solé

Després, el nen, a través d'un seguit d'imatges, seguirà **una història**, si hi troba sempre els mateixos personatges, que convertirà en els seus amics. Encarat amb l'anècdota d'un fet que li permeti **establir un paral·lelisme amb la seva vida real**, sorgirà la conversa, el descobriment del detall, el comentari.

Aquests llibres es poden utilitzar durant **tota l'etapa de la pre-lectura** i s'han materialitzat de forma que **el nen tot sol els pugui manejar**, agafar, obrir, tancar, girar full, guardar, mostrar a qui té al costat, etc., amb possibilitats de fer estable la seva presència en el món del nen. Serà el primer pas per a crear **la seva afecció i estimació envers els llibres**.

LA GALERA

LIBRES PER A MIRAR I EXPLICAR

col·lecció

el cargol

els dotze contes clàssics més populars arreu del món
NOMES AMB IMATGES - SENSE TEXTOS

Mentre els pares o el mestre expliquen el conte, que el nen es farà repetir una vegada i una altra, la contemplació dels dibuixos, suggerents i acolorits, li obrirà les portes de la imaginació. El nen estimarà els personatges, compartirà les seves emocions, assumirà el seu llenguatge i repetirà les frases fetes i cantienes del conte, introduint-se així en el món màgic de la poesia. El conte explicat i llegit en les imatges, adquireix el paper de peça educativa fonamental en aquesta primera edat.

la caputxeta vermella

Els llibres del **cargol** són un pas més després de les sèries de la col·lecció PARLEM! Aviat el nen s'encararà amb el llenguatge escrit i per a aquesta etapa tan transcendent i delicada oferim uns materials àmpliament experimentats al parvulari:

Programa LLETRA PER LLETRA

Làmines. Fitxes de treball. Llibres de lectura. Llibre del mestre.

Col·lecció A POC A POC

Pràctiques programades de la primera lectura.

Col·lecció CULLERA DE SOPA

Exercicis sensorials i d'orientació en l'espai i en el temps i de quantitat.

LES COSES DE CADA DIA (lectura 1 i 2)

Escenes de la vida quotidiana del nen.

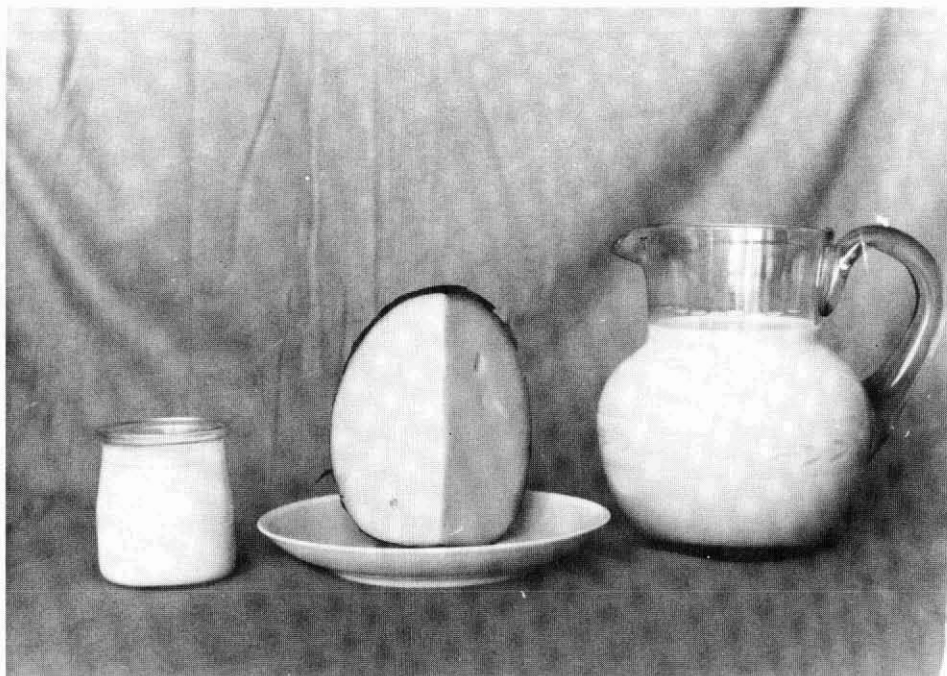
M. EULÀLIA VALERI ha preparat els guions i una síntesi de cada conte (únic text a la tapa posterior) per a facilitar la narració fidel i ajustada a les seqüències gràfiques.

MARTA BALAGUER, FINA RIFÀ, CONXITA RODRÍGUEZ ISART i MARIA RIUS il·lustren la col·lecció amb gran sensibilitat i intenció pedagògica.

1. LA CAPUTXETA VERMELLA
2. TON I GUIDA (La caseta de sucre)
3. L'ANEGUET LLEIG
4. BLANCANEU
5. EL PETIT POLZET
6. LA VENTAFOSCS
7. ELS TRES PORQUETS
8. EL FLAUTISTA D'HAMELÍN
9. EL GAT AMB BOTES
10. ELS MÚSICS DE BREMEN
11. LA BELLA DORMENT
12. ALADÍ I LA LÀMPARA MERAVELLOSA

Volums de 18 pàgines, a tot color, sense text, sobre paper gruixut. Sólida enquadernació, plastificada.

28-ci

«Qui menja sopes se les pensa totes».

Aliments energètics

- Cereals (pa, farines, pasta, arròs), patata, llegums, fruita seca.
- Olis, mantega, nata; cansalada, margarina.

Aliments activadors del metabolisme

- Fruites i Verdures de tota mena.
- (Fetge, ou, llet, mantega, formatge)

Hi ha un grup d'aliments de caprici dels quals fàcilment s'abusa: que són p.ex.:

Caramels, dolços, mermelades, xocolates, etc.

Certes begudes refrescants (ensucrades la major part) o alcohòliques).

Dels dos als sis anys, el creixement i desenvolupament del nen continua sent important. És per això que proporcionalment al pes de l'actual necessita més aliments d'estructura i energètics, cosa que no vol dir que la seva ració hagi de ser igual que la dels pares. A continuació donem un quadre de les racions recomanades per als nens d'aquesta edat:

RACIONS D'ALIMENTS RECOMANADES PER ALS NENS DE 2 A 6 ANYS (Pes brut en cru)

Llet	150	200 cc	Ous	1	1 ½ u.
Iogurt	125	cc			
Formatge	30	gr	Pa	30	40 gr
			Arròs o pasta	30	50 gr
Carns	90	100 gr	Patates	100	180 gr
Fetge o cor	70	90 gr	Llegum	20	40 gr
Pollastre	1/6	1/8 u.			
de 1 ½ kg.			Oli	5	10 gr
Peix	90	100 gr	Mantega	5	10 gr
Bacallà sec	30	40 gr			
Pernil cuit	80	100 gr	Fruites	100	130 gr
(entrepà)	30	40 gr			
Pernil sec	40	70 gr	Verdures	60	120 gr

Perquè creiem que la idea que cada família té de la quantitat d'aliment que ha de menjar el nen és més aviat subjectiva, aquestes racions volen servir només d'orientació i no han de ser preses per norma.

L'aprenentatge de l'alimentació vol dedicació per part dels adults, ja que l'aliment té importància no sols pel seu contingut nutritiu, sinó que en aquesta edat és un dels factors més decisius per educar el comportament social.

Vacances amb els pares

Pel fet mateix d'una major convivència pensem que l'època de vacances és un bon moment per continuar educant els hàbits alimentaris correctes sense histeritzar les relacions: el menjar no ha de ser mai ni un càstig ni un premi. El nen ha de menjar per satisfer les seves necessitats i també una manera d'anar entrant en el cercle familiar i social.

L'esmorzar de les vacances pot molt ben ser un àpat pres en família al qual es dedica un temps i una certa cerimònia per a gaudir-ne en un ambient de satisfacció compartida. El fet de fer-lo una mica complet permetrà simplificar el dinar, cosa que la mestressa de casa ha d'agrair.

Si per la calor el nen perd la gana, no se l'ha de forçar a menjar, ni donar-li aliments massa calents o massa concentrats (que poden venir de gust en altres èpoques de l'any: com ara sopes, purés espessos, estofats, etc.). Com sovint fem els adults en aquestes circumstàncies, buscarem àpats més lleugers i refrescants, per exemple, gaspatxos lleugers, cremes de verdura fredes, amanides, etc. Al final vegeu unes suggerències d'amanides molt senzilles i nutritives que poden venir de gust els dies de calor.

Alguna d'aquestes amanides pot convertir-se en un plat únic que inclogui tots els aliments bàsics, afegint-hi una ració de pernil, de tonyina, o ous durs, o pollastre fred i esmicolat, etc. Amb plats d'aquesta mena, es pot substituir amb avantatge els entrepans que hom s'endu a la platja o d'excursió. Afegint-hi un postre làctic i una fruita poden constituir un àpat informal però equilibrat.

Sovint el berenar podria convertir-se en un berenar/sopar. És potser el moment del dia en què el nen té més gana i valdrà més que per comptes d'anar picant d'aquí i d'allà faci un àpat equilibrat i d'hora. Abans d'anar a dormir pot prendre una fruita o un got de llet.

Menjar fora d'hores

Un punt a tenir present és el consum continuat de llaminadures que es fa en la nostra societat, i potser més encara a l'estiu: polos, gelats, begudes refrescants, caramels, pastes, xocolates, etc. són a l'abast en qualsevol moment i ocasió. Voldríem recordar que a més de treure la gana del nen, li subministren calories buides (que no van acompanyades dels nutrients essencials), li són un risc de càries dental, de desequilibri nutricional i també de creació d'hàbits erronis que poden conduir-lo a desgavellar el seu mecanisme de sacietat i, més endavant, a favorir una obesitat.

A tall d'exemple direm sols que en un litre de «cola» hi ha l'equivalent calòric de 24 terrossos de sucre.

L'aigua i les begudes

Per acabar, hem de recordar que a l'estiu els nens perden més aigua (suor, exercici,...) i que caldrà que compensin aquestes pèrdues bevent més. La

dossiers ROSA SENSAT

OBSERVACIÓ I EXPERIMENTACIÓ A PARVULARI

M.A. Pujol i T. Roig

PSICOPEDAGOGIA DEL NEN DE 0 A 36 MESOS

I. Balaguer, A. Boix, P. Òdena i J. Ripoll

L'ALIMENTACIÓ DEL NEN PETIT A L'ESCOLA BRESSOL

N. Jiménez

FOLKLORE A L'ESCOLA BRESSOL (2 VOLUMS)

Seminari de Folklore a l'Escola Bressol de Rosa Sensat

3523 PUB 55—II

a-29

30-in

beguda fisiològica és l'aigua, i la més segura bacteriològicament és l'aigua de l'aixeta. El seu mal gust (a causa dels desinfectants) desapareix després d'estar 24 hores reposada o a la nevera. Un altre suggeriment per a dissimular-li el gust, és afegir-li unes gotes de llimona.

Quan el nen està molt acalorat, suat i assedegat no se li pot demanar que no begui; s'ha de fer per manera que no begui quantitats exagerades ni begudes massa gelades. Begudes alternatives per a l'estiu poden ser: els *sucs de fruita* sense ensucrar, suc de raïm, sucs de meló o síndria. O bé una llimonada.

Els *sucs de verdures* —del tipus d'un gaspatxo clar— se'ls prenen de gust si se'ls ensenya a prendre'ls i són també, com els de fruita, molt vitamínic. Es tritura una bona quantitat de tomàquets madurs amb una petita quantitat de cogombre, pebrot, ceba i all. Es cola i s'amaneix amb oli, sal i llimona.

De toda manera l'alta muntanya ofereix una bona ocasió per a retrobar el sabor únic de l'aigua i és bó de fer-la saborejar als nens, si bé hom s'ha d'assegurar que sigui font, sigui riu o deu, és una aigua potable.

Amanida de patata i tomàquet

200 gr de patates
1 tomàquet
olives, pebrot
ceba tendra (després de remullar-la en vinagre)
oli i sal

Bullir les patates amb la pell i un cop fredes, peleu-les i talleu-les a llesques d'un dit de gruix. Poseu-les en una safata i talleu-hi per sobre, el tomàquet, les olives sense os, el pebrot i la ceba. Amanir i deixar reposar una hora abans de servir.

Amanida de lleties

50 gr de lleties
enciam
ceba trinxada, herbes aromàtiques trinxades
ben fines, suc de llimona, sal, oli.

Poseu l'enciam en una safata i a sobre, les lleties, un cop fredes.

Barregeu el suc de llimona, l'oli, la ceba, les herbes i la sal. Deixeu reposar una hora i amaniu-ho.

Amanida d'arròs

50 gr d'arròs
enciam
tomàquet
cogombre

pebrot
olives
salsa maionesa

Un cop l'arròs fred barregeu-hi l'enciam, el tomàquet, el pebrot, les olives sense os (tot tallat ben fi) i el cogombre a rodanxes: Sacsegeu-ho.

Amaniu-ho amb la maionesa.

«G.D.B.»

TERMOREGULACIÓ *in-fant i sa-lut*

DOLORS CANALS

Centre de Recerca i Documentació de Puericultura

Com mantenim la temperatura del cos quan fa fred?

Quin mecanisme ens defensa?

Funciona igual en l'infant igual que en l'adult?

Un cop d'ull a dos factors que generen escalfor «de dintre a fora» i altres dos que la complementen «de fora a dintre».

...amb una proposta d'estudi documental sobre la indumentària actual dels nostres infants.

Fa uns mesos, —dies d'hivern a l'hemisferi nord—, grups d'infants han jugat a l'aire lliure als països escandinaus, Alaska i Canadà. La temperatura exterior baixà a bastants graus sota zero, però la del seu cos es mantingué als voltants de 37°.

Al mateix temps, a les zones equatorials d'Àfrica, Àsia i Amèrica i a algunes de l'hemisferi sud, altres infants jugaven a temperatures 30, 40 i 50 graus més altes.

Tanmateix la del seu cos era igualment de 37°.

I a casa nostra, en condicions climàtiques intermèdies podíem observar un infant en ple exercici, —cor batent ràpidament—, i temperatura no gaire més elevada, (aproximadament un grau) que la de l'infant en ple repòs, profundament adormit, funcionant a moltes menys pulsacions per minut però mantenint amb poca diferència, la mateixa escalfor interior.

Com conservem aquesta estabilitat?

¿Com hem adquirit aquesta propietat tan important que permet a l'espècie humana de resistir divergències fins de 100°, des dels 50° sobre zero de les zones desèrtiques tropicals i subtropicals, als 50° sota zero de Sibèria?

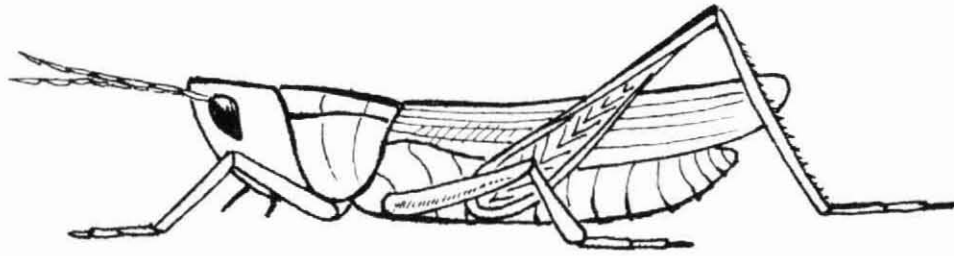
És el sistema de termoregulació interior que ho fa possible (en casos de climes extrems conjuntament amb les tècniques d'aïllament i modificació tèrmica de l'ambient immediat), ja que els nostres límits són severs: per sobre de 42° de temperatura corporal estem en perill, per sota de 31° inconscients.

*Infants nòrdics jugant a la neu.
Temperatura exterior:
15 graus sota zero.
Temperatura corporal:
als voltants de 37°.*

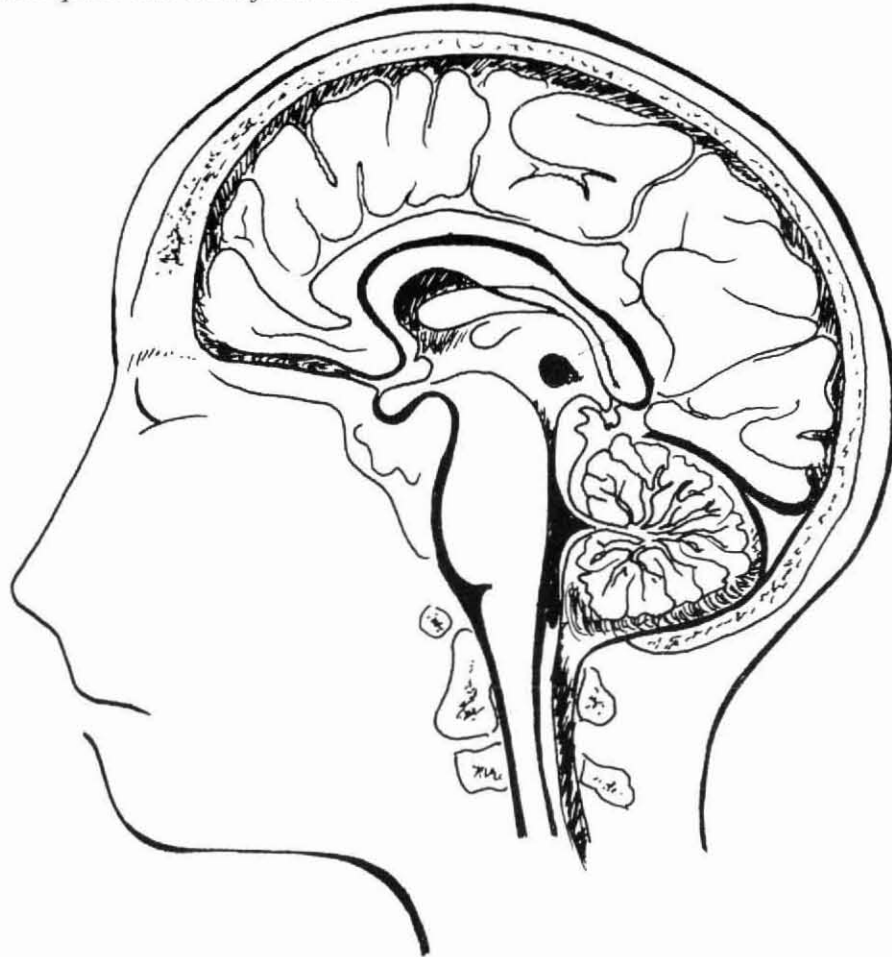

*Infants tropicals jugant
al camp sec.
Temperatura exterior: 40°.
Temperatura corporal:
als voltants de 37°.*

*La llagosta no té el clima interior autònom que tenim nosaltres. La seva activitat està lligada a la temperatura ambient. Una espècie, *Neoconocephalus ensinger*, dobla el nivell del seu cant a cada augment de 10° de la temperatura exterior.*

Localització de l'hipotàlem, centre termoregulador. Està situat a prop d'altres centres reguladors com el de la set i el de la gana. Com a «termòstat» anota els canvis de temperatura de la sang que passa i dona l'avís quan cal modificar-la.

32-ci

El «termòstat» del nostre cos està situat a l'hipotàlem

El nostre organisme ha desenvolupat la capacitat d'independència relativa de les fluctuacions tèrmiques externes. Podem pujar o baixar la nostra temperatura pels nostres propis mitjans. Tenim un centre termoregulador que la vigila i manté estable, amb la col·laboració d'altres òrgans.

Aquest centre es troba a l'hipotàlem, porció ventral del diencèfal, i registra l'escalfor de la sang circulant: si comença a refredar-se massa es posa en marxa el mecanisme de vasoconstricció (els vasos sanguinis perifèrics es fan més estrets) per evitar més pèrdua de calor a través de la pell, i ens movem o tremolem per generar escalfor. Si la sang s'escalfa massa, es produeix el fenomen contrari: vasodilatació i suor per refrescar la pell.

Amb aquests mecanismes podem passar, en poques hores d'avió, d'un clima fred a un de calent o viceversa, i en pocs minuts d'un bany de vapor a una dutxa freda.

La termoregulació no es consolida fins als dos anys

La temperatura del nadó és una mica més alta que la de la seva mare. Els dies següents al naixement baixa lleugerament i després s'estabilitza en la zona que serà permanent.

Però la funció termoreguladora no està ben establerta fins a final del segon any. Per això cal supervisar els infants petits (no deixar-los adormir a ple sol, no despullar-los en habitacions fredes) i controlar bé la roba per no sufocar-los per excès ni refredar-los per defecte.

El refredament del cos fa més lenta l'activitat interior, per tant la demanda d'oxigen és menor. Les cèl·lules del cervell, que a temperatura corporal normal queden permanentment perjudicades si el cor s'atura de 3 a 5 minuts, per sota de 31° resisteixen més de 1/2 hora (en animals experimentals s'ha arribat a 3 hores). Provocant hipotèrmia profunda, les funcions vitals no solament es ralenteixen sinó que queden suspeses, fet que utilitza la cirurgia contemporània. La restauració d'aquestes funcions en escalfar-los s'aplica també als infants trobats inconscients a la intempèrie d'hivern o submergits en aigua freda.

La temperatura corporal no és la mateixa per tots els animals de sang calenta...

La del gos, per exemple, és més alta que la nostra i la de molts ocells, més alta encara: una gallina rutila a 42 graus.

Comparativament parlant, la nostra és més aviat baixa, amb un marge petit, dintre del qual les reaccions químiques de l'organisme funcionen òptimament.

...però sí per tota l'espècie humana, malgrat les grans diferències de temperatura externa, altitud, vent i humitat, hores de sol i llum dels territoris on vivim.

Els infants de Moscou s'han d'adaptar a discrepàncies anuals de 38 graus de mitjana (si consideréssim les màximes i les mínimes serien 40° i 50°), mentre que els de Bombay amb prou feines arriben a canvis de 5 graus durant tot l'any.

Els de les zones àrtiques s'ajusten a hiverns de fosca i estius sense nit.

Els dels països industrialitzats termoregulen els 2, 3 o més canvis diaris, en passar del clima controlat de l'habitatge a l'exterior, sovint amb diferències de 30 o més graus entre ambdós i humitat diferencial de 20 o més unitats.

Tanmateix el procés de termoregulació corporal els manté a tots dintre de les petites variacions, —voltants de 37°—, que són específiques de l'espècie humana.

Es considera que **les temperatures exteriors més confortables estan entre 18° i 26°**, que ja demanen un mínim d'esforç fisiològic i un mínim de protecció, tant d'indumentària com d'habitatge.

En climes extrems, la termoregulació exterior, —roba, calefacció, i recentment refrigeració—, és necessària per fer la vida menys difícil en ambients hostils a les nostres particularitats.

Actualment, aquests controls s'han estès a vastes àrees del món i representen un gran progrés del nostre segle i un benefici per als infants.

L'aliment com a combustible

Pràcticament tota l'energia que produeix l'organisme viu procedeix dels aliments.

D'aquests, els hidrats de carboni (farinacis i sucres) i els lípids (greixos) són els principals combustibles.

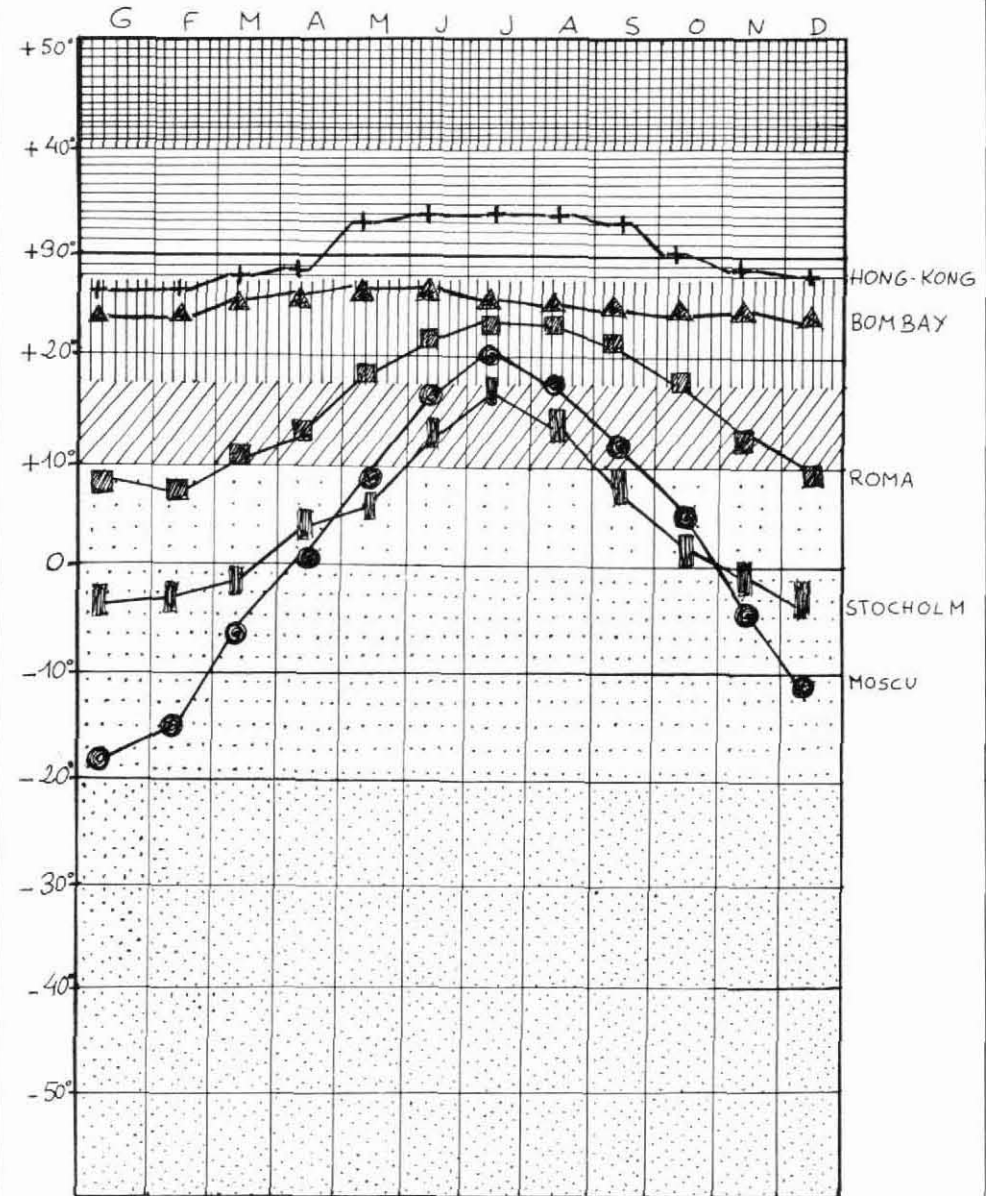
Les proteïnes, —animals i vegetals—, també es poden fer servir com energia (en casos de fam, el cos «es menja» ell mateix per sobreviure), però són més necessàries com «material de construcció»: reparacions, reemplaçaments, creixement.

Si mengem més del que necessitem, l'excès va a la reserva. Per mantenir-nos estables amb energia suficient per tots els processos vitals, i per exercici muscular, hem d'ingerir la quantitat apropiada de cada categoria i fer-ho amb regularitat.

Perquè quan el «combustible» baixa, se sent, com les expressions populars expliquen prou bé, «mal de cor», «vola el cap», i «no s'hi veu de gana». Aquestes situacions són nocives, particularment per als infants petits.

L'exercici com a generador d'escalfor

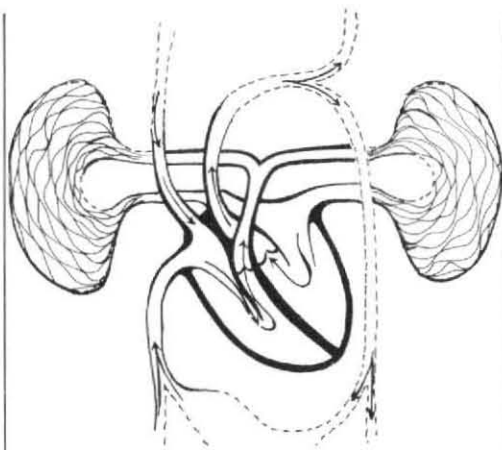
Tot moviment desprèn calor i gasta energia. A més despesa, més necessitat de combustible (i per tant en el nostre cas, més gana). Normalment el

Temperatura mitjana a cinc ciutats (dades mensuals, marge de 10%). Malgrat els alts i baixos d'alguns climes i l'estabilitat lineal d'altres, el procés de termoregulació humana obté un nivell de temperatura corporal comú, similar a tot el món.

Infant obès.
No cal portar tanta reserva
de greix.

Els òrgans interiors, sempre actius,
necessiten temperatures estables i
relativament altes.

centre de termoregulació, col·laborant amb el de la gana i el de la set, manté l'equilibri.

Amb infants, de vegades sorgeixen dificultats perquè per una banda no termoregulen prou bé i per altra el procés se'ls dificulta amb impediments imposats. ¿Quants infants, ara mateix, estan jugant massa acalorats i així i tot no se'ls permet alleugerir-se de roba? ¿Quants petits limitats a casa i immobilitzats al cotxet quan en surten, tenen oportunitat de circular lliurement pel seu compte i esforç per espais oberts?

L'exercici és necessari per a tothom i part important de la termoregulació normal de la vida activa. A temperatures exteriors baixes demana la protecció de la roba, però en forma flexible: s'ha d'*aprendre a posar* i *aprendre a treure* quan la reacció tèrmica a l'exercici ho demani, —i no és la mateixa per tots els infants—.

D'aquí ve la importància d'autoresponsabilitzar-los aviat, —i es pot fer molt d'hora—, d'acord amb la capacitat de cada edat.

L'habitatge com a termoregulador de l'ambient immediat

Com a tot el Mediterrani nord i illenc, malgrat pertànyer a una zona de clima temperat, els nostres poblets i ciutats no són confortables a l'hivern. Dos escriptors catalans, entre altres, han descrit bé les sensacions.

Diu Maragall:

«Quan era petit/vivia arraulit/en un carrer negre...»

I encara avui hi ha molts infants petits, arraulits, a les mateixes cases dels mateixos carrers.

J. Pla anota: «12 de febrer. Tothom té tos i està refredat. Als pisos hi ha una concentració de fred destil·lat».

I parlant de la seva vida d'estudiant: «Els mosaics eren una barra de glaç. Arriba un moment que l'ambient és tan hostil i desagradable que desistiu de continuar llegint... No era pas un fred polar... Era pitjor... Era un fred de deus graus que pessigava persistent, filtrable, insidiós... Només hi havia una sortida: fugir. Era el que feien la majoria dels estudiants».

Encara hi ha escoles, —i guarderies—, així.

Si no de deu graus, de quinze.

No gaire millora en més de mig segle.

És clar que, en altres aspectes, els habitatges contemporanis ofereixen bons avantatges pels infants. Els materials de terra no són tan gèlids, són poques les habitacions humides sense ventilació, i la temperatura del pis corrent a l'hivern és més alta que anys enrera.

Els problemes ara són: *la desigualtat de temperatura d'un lloc a l'altre*, i *els accidents causats per monòxid de carboni*. Malgrat disposicions oficials, no sempre s'instal·len reixetes de ventilació a nivell baix, i com que tant el butà com el gas ciutat són més pesants que l'aire, són els infants que circulen a prop de terra els que en reben sovint els efectes.

Carrer de barri vell

Casa de camp o masia

Casa de principis de segle (Eixample)

Polígon contemporani

Sabem prou que encara falta temps perquè tothom disfruti temperatures òptimes dins la casa durant l'hivern. Però mentrestant es poden posar en pràctica tres recomanacions:

- Mantenir el pis o la casa tèrmicament estable.
- Escalfar més la cambra de bany, lloc on es despulla, dutxa o vesteix l'infant.
- Vestir-los per a l'interior del pis o escola d'acord amb les condicions tèrmiques de l'habitatge.

I treure'ls sovint a fora. 16 graus dins de casa és fred, però 6° a l'aire lliure és excel·lent per jugar al sol.

No aprofitem prou el nostre clima.

La indumentària, complement de la termoregulació natural

L'espècie humana, sorgida de zones càlides, funciona bé amb la seva termoregulació corporal dins d'un marge de bastants graus (de temperat a calent). Passats aquests límits, es necessita protecció a prop de la pell per complementar-la.

Hi ha animals que ho aconsegueixen cobrint-se de llana o ploma, —que nosaltres ens apropiem—. Diem que aquests materials «escalfen». En realitat...

...ni la llana, ploma o fibres sintètiques generen calor com ho fa una botella d'aigua calenta o una manta elèctrica. Ens sentim escalfats amb abrigalls d'aquesta mena perquè són bons isoladors i conserven al voltant del cos la seva pròpia calor, «subproducte» de les activitats interiors.

Per això abrigar bé un infant de pocs mesos no és qüestió de vestir-lo «estil farcellet», —moltes peces una sobra l'altra—, sinó amb poques i ben triades...

ja que *la roba també afecta la conducta i el desenvolupament psicomotor* en formes de vegades subtils, de vegades directament restrictives. És evident que les faldilles llargues, els vestits estrets sotabraç i entrecames, etc. interfereixen amb les grans activitats dels músculs esquelètics i frenen l'activitat espontània.

Encara ara, *la tradició i costums, el prestigi i posició social, la moda i la televisió, l'economia i l'abastament* són influències i consideracions que passen a primer terme en el disseny, manufactura i compra de la roba infantil.

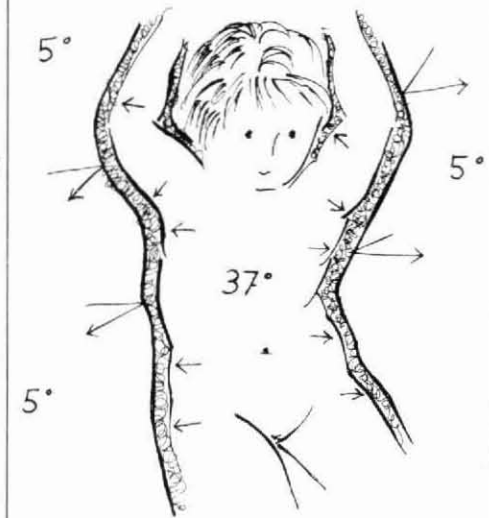
El criteri primordial hauria de determinar-se sobre la base de les necessitats i interessos de l'infant mateix, i de les condicions tèrmiques, —dintre i fora—, dels llocs on viu.

Un estudi documental sobre la indumentària actual dels nostres infants

Hi ha una desorientació encara, sobre la forma de vestir els més petits, so-

Efecte protector de la bona roba d'abric amb propietat isolant (però no impermeable).

Rebutja el fred i humitat externs i manté l'escalfor que el cos desprèn contínuament, i crea un capa d'aire calent estable entre la pell i l'exterior.

Infants de tres anys calçant-se les botes de pluja, sobre les sabates.

1. *Roba interior:*

Samarreta (quantes?) _____ Material _____
 Gasses _____
 Calces o calçotets _____
 Mitjons o mitges (quants?) _____

2. *Roba intermèdia:*

Camisa o brusa _____
 Jerseis (quants?) _____
 Pantalons o faldilles _____
 Conjunt d'una peça («mono») _____

3. *Roba exterior:*

Pantalons _____
 Jaqueta, abric o anorak (mig o sencer) _____
 Sabates, botes, altres _____
 Botes de goma _____

4. *Accessoris:*

Gorro o passa muntanyes _____
 Bufanda _____
 Guants _____
 Impermeable _____

5. *Altres:*

Nom de l'infant _____ sexe _____ edat _____

Ciutat, poble, comarca
 Nom i adreça de la persona que ha omplert el full

bretot els menors de 2 anys. Es veu una gran varietat d'indumentària infantil d'hivern, algunes contemporànies altres il·lògiques i desafortunades. Essent la roba un factor important de termoregulació externa, cal començar per recollir dades concretes de poc o massa abrigit i dels costums més corrents.

Per arribar a conclusions vàlides, i d'aquestes, a recomanacions generals, hem iniciat un estudi que inclou informació directa del major nombre possible de localitats.

La vostra participació

Tots els que esteu en contacte, personal o professionalment, amb infants de menys de tres anys, teniu a mà moltes dades directes. Si voleu col·laborar en aquest estudi, ompliu la llista (a la dreta d'aquesta pàgina) i envieu-la a D. Canals, Viaducte de Vallarca 6, Barcelona 23. Es poden fer fotocòpies, —o demanar-les a aquesta revista—, per enviar tantes llistes com pugueu (una per infant). Si voleu incloure més dades o comentaris, es poden afegir en un full adicional.

La vostra col·laboració serà reconeguda i registrada.

Les dades són importants

Perquè donaran una imatge de la situació actual en aquest camp i amb la participació de tots, contribuiran —com en altres àrees— a posar el país al corrent... i al davant.

Bibliografia: La Sanitat a Catalunya. Anàlisi i Propostes, Publicacions de la Generalitat, 1980.— World Health Statistics Reports, 29/11, 1976.— La vie: fondement, maintien. Faculte Sciences de Paris. Grasse, 1970.— Trattato di Nipiologia, E. Cacace, Minerva Medica, Torino, 1969.— Behold Man, L. Nielsson, Little Brown, Boston, 1973.— Public Health Papers n.º. 24, World Health Organization, 1964.— La estructura del cuerpo humano, J. Trueta, Ed. Labor, Barcelona, 1975.— Function of the human body, A. Guyton Saunders, London, 1974.— International Planning, 1980, New York.— Obres completes, J. Maragall, Ed. Selecta, Barcelona.— El quadern gris, J. Pla, Ed. Destino, Barcelona, 1977.

pla-na o-ber-ta

Guarderia Belendai de la Mina

La Guarderia Belendai va néixer l'any 1969 per a atendre les necessitats d'unes mares que van començar a treballar a una Cooperativa Gitana de

EDITORIAL CASALS S.A.

PARVULARI

PUFF (quatre anys): Els tres quaderns de l'alumne, guia per al mestre i cassette amb cançons i efectes sonors.

VISQUEM ELS CONTES (cinc anys): Tres quaderns per a l'alumne, guia per al mestre i cassette amb programes sonors.

MURALS: Els nostres murals 70 x 100 cm. per a exercicis de llenguatge totalment en català, tant el material per a l'alumne com la guia per al mestre.

CICLE INICIAL E. G. B.

Totes les matèries per al primer i segon en català. Autoritzats per la Generalitat per a ser utilitzats a les escoles que fan tot l'ensenyament en català. Llenguatge - Matemàtiques - Experiències.

Vuit quaderns d'escriptura. Equip de mestres de l'Avet.

La resta dels títols de 2a. etapa que teníem previst d'editar en català enguany han quedat ajornats a causa dels «Programes Renovats», que afecten la totalitat dels cursos.

B. U. P.

Llatí 2n. - Filosofia 3r.

PROGRAMACIÓ DE LLENGUA

A E. G. B.

PROGRAMA 1

Collecció **EL PENELL**

(llengua i gramàtica)

Material programat per al treball de llengua que els nens CATALANOPARLANTS han de fer a l'E. G. B.

PROGRAMA 2

Collecció **MOLÍ DE VENT**

Material programat d'aprenentatge del català per als nens CASTELLANOPARLANTS.

LES BRUIXES ES PENTINEN

ALTRE MATERIAL

EXERCICIS DE LLENGUA: **Llibre alumne**, a partir de la 2a. etapa d'E. G. B., i **Llibre clau**, amb orientacions de treball per als mestres.

FITXES D'ORTOGRAFIA: Tres sèries de quaderns per a la superació de les dificultats d'ortografia a la primera etapa.

Sèrie 1. 2n., 3r. nivells: nou quaderns.

Sèrie 2. 3r., 4t. nivells: vuit quaderns.

Sèrie 3. 4t., 5è. nivells: sis quaderns.

MATERIAL DEL MESTRE

COL·LECCIÓ ESTRIS: Continguts i propostes de treball per a utilitzar a classe, a E. G. B., B. U. P. i Reciclatge de mestres.

1. «Llenguatge».
2. «Lingüística catalana».

COL·LECCIÓ ESTUDIS: Estudis monogràfics per a la formació i el reciclatge de mestres.

1. «Una teoria sintàctica per a l'escola».
2. «Estudi de fonologia bàsica», «Mètode d'escriptura ràpida».

PROGRAMES RENOVATS - CICLE INICIAL

Disposem de totes les matèries, en castellà, aprovades per el Ministeri.

PUBLICACIONS EN CATALÀ-CASTELLÀ-BASC-GALLEC

EDITORIAL CASALS, S. A. Casp, 79. Tel. 245 72 03 - 04 - Barcelona-13

HUMOR per Núria Pompeia

38-Q

l'anomenat Camp de la Bota. Des d'un principi els educadors ens vam adonar que calia educar el nen ensems que la mare. Aquella guarderia va ser construïda, després de grans esforços, damunt la sorra de la platja, construcció que va ser duta a terme amb càrrec a l'Ajuntament de Sant Adrià del Besòs i amb diners recaptats gràcies a quotes voluntàries que pagaven simpatitzants de l'obra.

Alguns components del personal educador es conformaven cobrant sous d'autèntica misèria mentre que altres treballaven completament de franc. I així passàrem tres anys al Camp de la Bota plantant cara al descoratjament i amb l'esperança que algun dia l'Estat es faria càrrec del manteniment de la Guarderia.

Ens sentíem satisfets perquè al principi vam haver de lluitar per tal de resoldre una gran quantitat de problemes sorgits, precisament, de la topada de la nostra cultura amb la del poble gitano, però, a poc a poc, va anar sorgint l'entesa mútua i, per part nostra, vam copsar amb gran sorpresa alguns aspectes peculiars de les gitanes, com, per exemple, el profund sentit maternal de les mares.

L'any 1971, quan la població barraquista del Camp de la Bota va ser traslladada al Polígon de La Mina, el Patronat Municipal de l'Habitatge hi va construir, en plantes baixes, set locals destinats a guarderies infantils dels quals només funcionen quatre, una de les quals és la nostra Escola Bressol Belendai. Aquell any vam rebre la primera ajuda de l'Estat per mitjà del F.O.N.A.S. De moment, allò ens semblà una gran ajuda, però de seguida ens adonàrem que no era prou per a una Escola Bressol, en un barri com aquest, si ha de cobrir les greus mancances de la majoria dels infants degudes a la deficient situació econòmica de la seva família. Ens calien més ingressos.

L'any 1974 es van crear les Guarderies Laborals, depenents del Ministeri de Treball, però, per a fer la inscripció d'una guarderia en el registre de les laborals era condició indispensable que les mares estiguessin afiliades a la Seguretat Social. Això significava que la nostra Escola Bressol no podria assolir la qualificació de laboral, ja que la majoria de les mares es dediquen a fer feines en cases particulars o a la venda ambulants, tasques que solen produir pocs ingressos i no van acompanyades, generalment, de l'afiliació a la S.S. Ens vam entrevistar amb el Governador Civil, al qual vam demanar que fes una gestió prop del Ministeri de Treball per tal que, tenint en compte les especials condicions de la població del barri, es pogués qualificar com a laboral la guarderia. Després de molts tràmits i molts papers ho vam aconseguir. Gràcies a això passàrem el primer any sense gaires preocupacions econòmiques, però novament es presentaren els problemes quan vam haver d'assegurar el personal, car això significava que un terç de la subvenció del Ministeri tornava a anar a parar a l'Estat.

Actualment rebem una subvenció de 1.864.500 Ptes. del Ministeri de Treball i 800.000 de l'Ajuntament de Sant Adrià. Els pares paguen (no pas tots) una quota de 1.200 ptes. mensuals. Com que sempre hem considerat

la importància de tenir un nombre reduït d'infants per educador es pot ben bé dir que la nostra Escola Bressol ha viscut fins ara de miracle.

El tancament de la guarderia suposaria un greu problema per al barri. Per tal de cercar una solució i evitar-ho, hem anat a la Diputació de Barcelona, a l'Ajuntament d'aquesta ciutat i a altres entitats oficials per a intentar sensibilitzar-los i fer-los entendre per què hem estat lluitant tants anys i com les mares de la Mina necessiten els serveis de la Guarderia on els seus fills són ben atesos. Però molt ens temem que, malgrat el suport de gent de la Coordinadora de Catalunya, que agraïm molt sincerament, arribats al límit de les nostres forces i de la nostra capacitat de lluita, no tindrem altre remei que tancar l'Escola Bressol Belendai. Sempre hem lluitat i no hem perdut mai les esperances, però ara ens preguntem: És que els nens de la Mina no tenen dret a una escola bressol com la que tenen d'altres? Aquest matí, al pati, quan un cap de núvol cobria momentàniament el sol, un infantó em pregunta: «Mª Angels, per què se'n va el sol?» Se m'han escapat les llàgrimes perquè he pensat el que els passarà a tots ells, molts dels quals l'únic àpat del dia el fan a la Guarderia... Bé, no vull pas dramatitzar, però aquesta és una veritat que no puc deixar de denunciar, sobretot quan tant es parla d'igualtat de drets, aleshores jo penso: és que aquests nens no en tenen?

Mª Àngels Rovira

Els pares, ens haurem de quedar a casa?

Sóm pares d'un nen i una nena que tenen, 2 anys i mig, i tretze mesos respectivament i que d'ençà que tenen 5 mesos van a l'escola-bressol.

Nosaltres, llevat dels períodes immediats als seus naixements hem mantingut el mateix ritme de treball de quan no els teníem, per dues raons bàsiques i necessàries: guanyar-nos les garrofes, i realitzar-nos personalment. Ells, han anat a l'escola bressol també per dos motius: el nostre treball, i el dret i necessitat que tenen a ser educats i estimulats adequadament, no només a casa, sinó també en el contexte social immediat, que en aquest cas és l'escola.

Doncs bé, el curs vinent haurem d'introduir alguna modificació substancial en la manera de fer i viure que fins ara hem tingut.

Ingressar entre tots dos 130.000 pts. al mes, xifra que es correspon gairebé d'una forma exacta al nostre cas, suposarà, en una guarderia tutelada del Patronat Municipal de Guarderies l'any vinent, quedar exclòs de la subvenció de 150.000 pts/any i nen. (Cal tenir uns ingressos bruts per sota de 2 milions de pessetes per poder acollir-s'hi).

Això vol dir, que, si el cost real en una d'aquestes escoles bressol és de 25.000 pts., suposa que hem de destinar 50.000 pts. (gairebé la meitat dels nostres ingressos), a pagar l'escola. Repartir la resta per cobrir les altres necessitats requereix, sens dubte, fer moltes piruetes.

Com que els ingressos no són aportats a parts iguals, tothora que un dels

Butlletí de subscripció

Nom _____

Cognoms _____

Adreça _____ Tel. _____

Població _____ D.P. _____ Prov. _____

Se subscriu a la revista **in-fàn-ci-a** a partir del número 1.

Preu de la subscripció per a l'any 1981 (3 números): 600 pessetes.

Farà l'abonament de l'import:

per gir postal o telegràfic

per taló nominal a "Rosa Sensat" o **in-fàn-ci-a** S'ha d'enviar juntament amb la subscripció

per domiciliació bancària (ompliu el full adjunt i envieu-nos-el).

Butlletí de subscripció per a enviar per correu.

in-39

Butlletí de domiciliació bancària

Nom i cognoms del subscriptor _____

Nom i cognoms del titular del compte _____

Banc/Caixa _____

Agència núm. _____

Població _____ D.P. _____ Prov. _____

Compte/llibreta núm. _____

Senyors,

Els agrairé que amb càrrec al meu compte/llibreta atenguin el rebut que anyalment els presentarà "Rosa Sensat" a.a.p.s.a. per al pagament de la meua subscripció a la revista **in-fàn-ci-a**

Atentament,

(signatura)

Butlletí de domiciliació bancària per lliurar directament al banc o caixa del subscriptor.

in-fàn-ci-a

educar de 0 a 6 anys

Associació de mestres de Rosa Sensat

Còrsega, 271, principal

Barcelona-8

40-fàn

dos fa una jornada reduïda (per evitar així una estada dels nens a l'escola bressol excessivament llarga, i per tan perjudicial) una alternativa que tenim és renunciar a aquesta jornada reduïda i quedar-se a casa amb els nens. Tot plegat és canviar de professió, i ves per on! hauríem col·laborat a frenar l'atur, un lloc de treball més. Potser és aquest un dels objectius que es pretenen?

Ens va gairebé emocionar llegir un article de la Marta Mata al diari Avui (17 de maig) que parlava d'un nen que es deia Armando. I és que, sabeu?, a la nostra escola es tenen els mateixos criteris, i les mestres dels nostres fills són gairebé exactes com les que descriu la Marta, i se'ls estimen i els atenen de la mateixa manera. I encara més, nosaltres, que no som ben bé del mateix estament sòcio-cultural dels pares de l'Armando, que ja vam triar per als nostres fills aquest tipus d'escola-bressol tampoc no hi renunciarem. És a dir, que lluitarem junt amb els mestres pel seu manteniment.

Teresa i Josep M^a

Temps lliure, per a què?

M'agradaria fer-vos arribar la meva opinió sobre un Casal d'Estiu al barri de Gràcia. Es va der furant el mes de juliol de l'any 1979.

Els objectius del Casal s'identificaven plenament amb el que jo pensava i volia per a la meva filla. Els monitors intentaven que els nanos comencesin a conèixer la realitat més immediata que els envolta: el barri. Que es sentissin membres actius, no d'una realitat aïllada, sinó d'una part integrant, juntament amb els altres barris de la ciutat de Barcelona. També tractaven que els nens i nenes convisquessin amb els d'escoles i ambients familiars diferents dels seus. I que aprofitessin al màxim el temps de lleure d'una manera creativa i a la vegada divertida, que se sentissin satisfets de les feines fetes sobretot si queden al servei del barri. Per tot això vaig apuntar a la meva filla al Casal d'Estiu, malgrat tenir només quatre anys.

En aquells moments, la Laia, era incapaç de verbalitzar el que anava aprenent i el que anava vivint. Només deia el que feien i que s'ho passava molt bé.

Ara, després de dos anys, sap perfectament que a la plaça de la Virreina, on hi ha l'església de Sant Joan, s'hi fan revetlles, que a la plaça Orient hi ha l'ajuntament i el campanar (que ella va reproduir en fang), que a la plaça Joanic hi ha gronxadors, que a la plaça del Diamant hi van fer dances i van aixecar un globus que els va regalar el Sr. Forés, del Torrent de l'Olla; que al mercat de la Llibertat compraren fruita per berenar i que a la plaça del Nord, on els nens del seu equip van plantar un arbre, van arribar els savis de Grècia que visitaven Gràcia. I, si algun dia anem al Guinardó, recorda que a la plaça del nen del cercol, un dia van fer titelles amb els nens d'un altre Casal. Tot això i moltes altres coses us pot explicar la Laia, ara que té sis anys, del que fa ver quan en tenia quatre.

D'aquí uns anys, n'estic molt segura, n'explicarà moltes més. No tan sols

fets, sinó sensacions: Com parlaven amb els venedors del mercat o amb la senyora que escombrava la vorera, perquè moltes activitats les feien a l'aire lliure. Segur que tot això l'ajuda a anar coneixent el seu barri, a estimar-lo, i a fer coses (plantar un arbre o fer un sorral), per exemple, per a millorar-lo.

Estic convençuda de la importància i la necessitat que els nanos molt petits tinguin vivències molt semblants a aquesta; que comencin a saber fer coses creatives en les estones de lleure. I això va molt més enllà de la mania d'omplir les hores lliures dels nens amb activitat que moltes vegades es justifiquen més en funció de la tranquil·litat: temps lliure que proporcionen als pares, que no pas en funció de les necessitats dels nens. O almenys a mi, m'ho sembla.

Per cert, seria molt demanar que algú (l'administració, potser) s'encarregui de què funcionin activitats d'aquest tipus tot l'any?

M. Assumpció Francesch i Codina

Volem escola catalana i de qualitat

El procés que hem seguit a l'escola «Font d'en Fargues» fins arribar a l'opció d'escola catalana, ha estat el següent:

En el curs 76-77 vàrem començar a fer l'aprenentatge de lectura i escriptura en la llengua de cada infant, en el grup de parvulari.

La situació de mantenir les dues llengües en el mateix grup classe va plantejar-nos una sèrie de problemes didàctics: interferències lingüístiques, haver de dedicar la meitat del temps per cada un dels grups, no poder atendre degudament els nens que tenen dificultats... etc.; això comportava una situació que impedia una bona estructuració de la llengua oral i escrita i una dominància de l'una sobre l'altra, en el nostre cas del castellà sobre el català, ja que el percentatge de nens castellano-parlants a l'escola és força nombrós.

Tot això ens va fer veure clarament des del primer curs que mantenir l'escola en situació bilingüe no era la solució adequada. Però al ser escola estatal en aquells moments no teníem possibilitat de ser escola catalana, l'administració no ho contemplava.

En el curs 1979-80 les perspectives van ser una mica diferents ja que les institucions autonòmiques recolzaven i animaven la normalització de l'escola en el país. Amb l'acord de l'assemblea de pares i el claustre es va arribar a fer l'opció d'escola catalana.

La voluntat i el desig de l'escola és que els nens i nenes tinguin ganes d'aprendre la llengüa i la cultura del país on viuen, se la facin seva i la visquin amb il·lusió. Aquesta és una tasca que hem començat; som conscients de l'esforç i l'optimisme que hi hem de posar per portar-ho a terme.

ROSA SENSAT

hem escrit:

QUINS LLIBRES HAN DE LLEGIR ELS NENS?

(Edició 1981)

A. Lisson, M. Mata, E. Valeri

EDUCACIÓ PSICOMOTRIU

P. Òdena

Edicions 62, S.A.

L'EDUCACIÓ MUSICAL A LA LLAR D'INFANTS

P. Figueras i P. Òdena

Editorial ONDA, S.A.

ELS INICIS DEL LLENGUATGE I LA COMUNICACIÓ EN L'INFANT

M.D. Renau

Edicions 62, S.A.

ELS PROBLEMES NORMALS DE LA CONDUCTA INFANTIL

F. Yaikin

Edicions 62, S.A.

PENSEM EN LA NOVA EDUCACIÓ

M. Mata i M.J. Udina

Edicions 62, S.A.

DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS DE L'INFANT

J. Cots

Edicions 62, S.A.

«Hi havia una vegada...»

L'equip de mestres pot tirar endavant l'escola i tenim ànims per fer-ho, però voldríem que l'administració i les institucions no hi possessin tants entrebancs sinó que agafessin el compromís de defensar-ho i es possessin al costat de les escoles per avançar plegats.

En aquests moments ja ens estan obligant a augmentar el número de nens a totes les classes, fins arribar a 35 nens per classe, sense tenir en compte que es lluita per una qualitat de l'ensenyament i que no volem una escolarització massificada. A això s'hi afegeix l'obligatorietat de les quatre hores de castellà i altres traves que van sortint; però malgrat tot pensem que l'escola catalana i de qualitat haurà de ser l'escola del país i això és el que ens anima a continuar.

Mestres de l'escola «Font d'en Fargues».

ra-có del con-te

RACÓ DEL CONTE

ROSER ROS

Fa ja molts anys, em va caure a les meves mans de mestra inexperta però plena d'entusiasme, un llibre: «L'art d'explicar contes», que em vaig llegir de cap a peus.

Era la primera vegada que un llibre m'ajudava a descobrir el valor dels contes que m'explicaven de petita, i els que una mica més grandeta vaig anar estimant per la seva lectura repetida abans d'anar a dormir. Tots aquells contes que de petita em torbaven i alhora m'ajudaven a créixer, fent ja de mestre, els explicava un dia i un altre dia davant d'un auditori ara quiet i expectant pel desenllaç de la història, ara bulliciós i bellugadís, mostrant-se estrany a la meva contalla. Explicar contes és quelcom de molt complex: és un art.

És per això que des del primer número de la revista In-fàn-ci-a volem dedicar periòdicament un espai a parlar d'aquest tema.

Ens ha semblat que als mestres dels petits ens anirà bé de trobar en cada número el «Racó del conte»: maneres diferents d'escenificació, maneres d'inventar-ne, què és el conte, quin és el seu paper dins la literatura, quins parentius té amb el folklore, la seva importància en el creixement de l'infant, classes de contes (contes populars, contes d'ahir i d'avui,...). En fi, aprendre d'estimar i manejar el conte a les classes dels petits.

Si en el «Racó del conte» surt un conte que jo m'he empescat, la manera de representar-lo amb ombres xineses que tu t'has inventat, l'hora del conte de la classe d'un mestre, o bé un conte pensat entre tots a la classe

d'un altre mestre, haurem aconseguit allò que nosaltres voldríem: que el «Racó del conte» es vagi enriquint amb les vostres aportacions, com aquell racó de la classe que quan fa més patxoca és quan tots, petits i grans, hi hem dit la nostra i hi hem posat el nostre granet de sorra.

A poc a poc anirem posant els mitjans perquè a les nostres escoles el conte sigui cada dia explicat més i millor.

Us invitem, doncs, a que ens trameteu els vostres contes, els vostres suggeriments per aquests «RACÓ DEL CONTE».

EL CONTE DIRIGIT A UN GRUP DE LACTANTS

TERE MAJEM - PEPA ODENA

Explicar un conte als infants més petits d'una Escola Bressol és una activitat possible i extraordinàriament engrescadora. Pot iniciar-se l'activitat tan bon punt com els infants són capaços de posar atenció, una petita estona, a tot allò que succeeix al seu voltant, aproximadament durant el tercer trimestre del primer any de vida, amb la finalitat d'iniciar-los en l'atenció d'una cosa concreta, en aquest cas l'entonació, gestos i expectació de l'educador; cap al quart trimestre s'inicia la participació de l'infant. Cal, però, tenir en compte les possibilitats dels infants i les condicions mínimes que es requereixen per adequar-s'hi:

- És possible centrar l'atenció de l'infant si el conte té freqüents canvis d'entonació de la veu, uns gestos molts marcats, unes pauses que porten a l'expectació, música, etc.

- Tot respectant el contingut del conte, les seqüències han de ser poques però molt remarcades. Cada una d'elles pot tenir un so o una paraula que junt amb la gesticulació, capti fortament l'atenció de l'infant.

- Convé invitar sempre els infants a l'acció, fer un gest o un so, encara que sigui molt petit o curt però és important que l'infant participi en la narració i no es quedi passiu. L'educador ha d'assegurar-se que ho capten, invitant a cada infant individualment.

- Un mateix conte s'ha de repetir en diferents ocasions per ajudar l'assimilació dels detalls que es resalten. Per aquest motiu no poden ser gaires els contes a explicar als infants d'aquestes edats. Introduint-ne un de nou quan el primer ja es domina a nivell de participació de l'infant, i no deixar d'explicar-lo encara que existeixi un segon conte.

EN PATUFET

Vegem ara un exemple: transcribim una gravació del conte d'«En Patufet», explicat a un grup d'infants, les edats dels quals oscil·laven entre 11 i 14 mesos, el mes de maig del 81, en una escola bressol de Barcelona.

«Un nen petit, petit, petit...»

*Fantasia Infantil

L'educació a través de la fantasia com a forma simbòlica de la realitat, i a través d'històries i personatges a l'abast de la comprensió infantil.

CARACTERÍSTIQUES:

2 àlbums. Cadascun conté:

10 contes de 15 diapositives de 24 x 36 mm. a tot color.

Una cassette amb els 10 contes gravats per veus professionals, amb música i efectes especials.

Un llibre guia amb el text de cada conte.

Edicions en català i castellà.

Dibuixos: Carles Busquets.

"A la pregunta sobre si els contes de fantasia són realment educatius per als nens podem respondre que a través d'uns personatges fantàstics, simplificats en uns trets fonamentals de determinades personalitats, donen uns comportaments bàsics que ajuden el nen a prendre posicions en el desenvolupament de la seva personalitat..."

(De la presentació basada en el llibre de Bruno Bettelheim, "Psicoanálisis de los cuentos de hadas". Editorial Crítica, 1979.)

TINA · TON

Aquestes imatges són perquè els nens les expliquin. Les poden explicar als seus amics, als seus companys de classe, als pares o als mestres. Són per a tots els nens i nenes que aprenen a parlar. Poden ésser utilitzades a casa o a l'escola. L'objectiu principal n'és el de col·laborar en el diàleg amb el nen. Ell n'aprèn tot parlant i sentint parlar.

Col·lecció HISTÒRIES DE TINA-TON

núm. 32. Bon dia, L'escola, Passejada.

núm. 33. Sabates noves, D'excursió, Deixa'm jugar.

núm. 34. La masia, La marieta, El globus.

núm. 35. La papallona, Per què plores?, Bombolles de sabó.

4 quaderns de 36 diapositives cadascun.

Edicions en català i castellà.

Autora: Pia Vilarrubias.

L'educador diu... fa...

Asseu-te! Asseu-te Oriol! Aquí!... que expliquem un conte. Núria, vine! Un conte!

(cantant) *Patim, patam, patum, homes i dones del carrer*
Patim, patam, patum,
no trepitgeu en Patufet.

Va! Que explicarem en Patufet!
Vine, Alex, vine! Asseu-te!
Asseu-te Oriol! Sí, tu també.
Aquí. Amb mi. Així, tu amb mi!

Hi havia una vegada UN NEN...
petit, petit, petit, petit, petit,
(l'educadora aproxima les seves mans en senyal de poca grandària)
que es deia...
(repeteix amb èmfasi)

PA-TU-FET!!! PA-TU-FET!!!!

Vine Arantxa! Vine Ruben! que expliquem un conte...

i un dia se'n va anar...
lluny, lluny, lluny, lluny, lluny...!

(la mà de l'educadora s'axeica indicant llunyania)

i va venir un BOU...

(l'educadora fa cara de sorpresa)

Com fa el bou, Núria?

MUUUUUUU...

Com fa el bou?

MUUUUUUU...

Rubén, com fa el bou?
I es va menjar en Patufet

(l'educadora fa com si mastegués)

i va fer... AM! AM!

(gesticulant exageradament amb la boca, fent pausa per veure les reac-

Els infants fan... diuen...

Alguns nens s'acosten a l'educadora i s'asseuen.

Els nens van centrant l'atenció en l'educadora.

L'Oriol busca seguretat en l'educadora. Ha estat malalt uns quants dies i avui torna a l'E.B.

un nen diu «ET», un altre nen diu «PA»

Algun nen intenta imitar el so

«Molt bé! Molt bé!»

«S'en va anar lluny, lluny, lluny!...»

cions dels nens)

i en Patufet era a la PANXA, la PANXA, la PANXA...

(l'educadora es toca la panxa i invita als nens a fer-ho, toca la panxa dels nens)

i la panxa s'anava fent GROSSA, GROSSA, GROSSA, GROSSA, GROSSA...

(obrint els braços)

i va fer... POM!!!!

(molt remarcad)

Com es feia la panxa?

(mirant els nens)

La panxa es feia GROSSA, GROSSA, GROSSA, GROSSA... un nen repetiex... POM!

Com es feia la panxa, Alex? Com es feia?

La panxa es feia GROSSA, GROSSA, GROSSA, GROSSA...

I va fer...

(expectació a la cara de l'educadora)

POM!

(molt remarcad)

I va sortir en Patufet...

Més content!

Molt bé Núria, molt bé!

La Núria diu «PAM!»

Com feia la panxa, com feia?

POM! i va sortir en Patufet!

Més content!

i anava cantant...

*Patim, patam, patum,
homes i dones del carrer,
patim, patam, patum,
no trepitgeu en Patufet.*

(l'educadora canta tot picant de mans)

Algun nen imita el picar de mans de l'educadora.

Molt bé, molt bé, molt bé...!

(picant les mans)
Vine asseu-te! Vine Arantxa!

Oriol, vine!

Una vegada hi havia un nen petit,
petit, petit...

I el conte torna a començar quan l'interès dels infants continua viu.

ac-tu-a-li-tats

Jornades Infància i Salut

El mes de maig es varen celebrar les jornades *Infància i salut*, a l'Hospital de Sant Pau de Barcelona, que foren organitzades pel Servei de Pediatria del mateix hospital, amb el patrocini de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona.

Les jornades van consistir en un *curs d'educació sanitària de la infància* que va estar centrat en els aspectes mèdics i socials: l'alimentació, revisions, higiene, vacunes, prevenció d'accidents, els drets de l'infant i la salut...; en un *cicle de taules rodones* sobre la política sanitària infantil i la seva aplicació a la nostra realitat; i en una *exposició monogràfica* que va ésser instal·lada al mateix hospital i anava dirigida als infants. L'exposició consistia en uns plafons on es reflectien, mitjançant uns textos senzills i els dibuixos de la Marta Balaguer, els principals continguts de les jornades.

Dins de les jornades, la *prevenció d'accidents infantils*, va ésser un dels temes que més interès va despertar. Segons les darreres dades facilitades per l'Institut Nacional d'Estadística (any 1977), a Espanya moren d'accident cada any 1500 infants, i això vol dir que l'accident és la causa principal de les morts infantils. La paradoxa està però, en el fet que la majoria d'aquests accidents són absolutament previsibles. Segons el Dr. Picanyol, un dels ponents del curs, bona part d'aquests accidents podrien evitar-se si es reformessin algunes lleis —el Ministeri d'Educació, la Generalitat i l'Ajuntament hi treballen en aquest sentit—, però cal una millor educació dels pares, ja que hi tenen un paper força important.

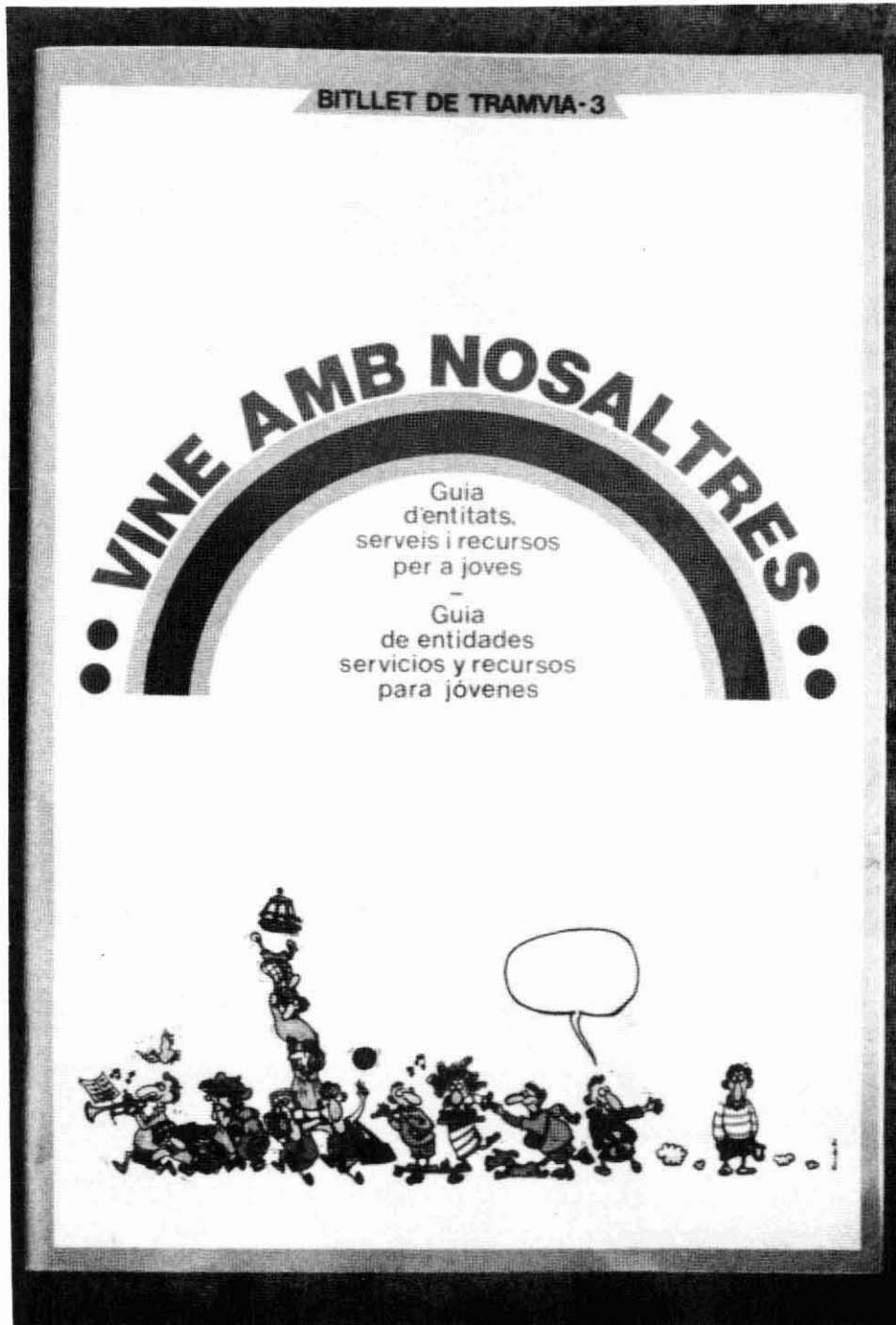
Per tal de divulgar alguns dels aspectes preventius més destacats de les jornades, va sortir-ne una llista d'onze punts que us adjuntem a la pàgina següent.

B.R.

Alguns nens també piquen de mans

«...a la panxa, a la panxa...»

PER A EVITAR ELS ACCIDENTS INFANTILS

1. S'han de creuar els carrers pels llocs on hi ha el semàfor en verd. Els nens petits ho han de fer agafats de la mà.
2. Els nens, quan van en cotxe, han de seure sempre al darrera i, preferiblement, lligats.
3. Els nens no s'han d'enfilar per abastar quelcom de dalt de l'armari; si calgués fer-ho, sempre ha de ser amb una escala ben assentada, mai amb una cadira.
4. A la cuina hi ha un gran perill per als menuts. Es poden cremar tirant-se al damunt l'oli o l'aigua que s'està escalfant, o bé es poden fer mal amb la maquineta de trinxar la carn, els ganivets, obrellaunes o qualsevol dels estris que tallen i punxen. Per això cal que no siguin al seu abast.
5. Els llumins no s'han de deixar a l'abast dels més petits. Cal fer revisar de tant en tant les instal·lacions de gas i electricitat i no deixar els nens petits sols a casa.
6. No s'ha de tocar mai cap aparell elèctric amb les mans mullades o bé amb els peus humits. Les bases d'endoll han d'estar protegides.
7. Els productes de neteja i les medicines s'han de guardar en un armari alt on els nens no hi puguin arribar; ja que per descuit, podrien pendre-se'ls.
8. També les joguines poden ser perilloses. Els més petits poden dur-se a la boca una peça desmuntable i engollir-la. Els més grans han d'anar amb molt de compte si juguen amb dards i sargetes o amb jocs de química.
9. Hi ha persones grans que els agrada molt caçar; però mai les escopetes han d'estar a l'abast dels nens i sempre guardar-les descarregades i amb el canó cap avall.
10. Als nens els agraden molt els animals, però mai no se'ls ha de molestar a fi d'evitar una mala passada per part d'algun gos o gat desconegut.
11. Són molts els nens que saben nedar. Així i tot han d'anar amb molt de compte de no banyar-se en llocs perillosos.

JORNADES INFÀNCIA I SALUT. Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Maig 1981

«BITLLET DE TRAMVIA»

Per a tenir informació sobre les activitats infantils i juvenils d'aquest estiu consulteu la revista «Bitllet de tramvia», publicada per l'Àrea de Joventut de l'Ajuntament de Barcelona.

El cicle inicial

El 2 d'octubre de 1980, s'acordà el traspass de competències d'alguns serveis d'ensenyament a la Generalitat de Catalunya. Entre aquestes competències trobem: l'elaboració i aprovació de plans, programes d'estudi i orientacions pedagògiques que desenvolupin i complementin els ensenyaments mínims establerts per l'Estat dins de l'ordenació de l'educació general del sistema educatiu que li correspon.

Des de la Direcció General d'Ensenyament Primari s'anava perfilant la necessitat que a l'hora de programar el primer cicle d'EGB caldria incloure l'últim any de parvulari, és a dir caldria considerar dins d'un mateix cicle les classes de 5, 6 i 7 anys que fet i fet són els anys en què l'infant està compromès amb l'aprenentatge de la lectura i escriptura, des que reconeix les primeres grafies i les sap reproduir, fins a la comprensió de tot allò que llegeix i escriu.

Aquesta iniciativa, però, és quelcom que ja pressentien molts mestres i que en més d'una escola s'ha anat implantant com a mètode de treball sempre que això ha estat possible.

Pensem que des de la revista **In-fàn-cia**, és important de donar notícia de la feina que en aquest sentit s'està elaborant en aquests moments. Comencem la nostra informació reproduint un fragment del n° 1 del «Full d'Informació de les Escoles» editat per la Direcció General d'Ensenyament Primari.

Tal com diu aquest fragment de butlletí, l'Associació de Mestres Rosa Sensat va assistir a la reunió convocada per la Generalitat i, veient la importància de la proposta allí presentada, es va decidir de presentar una llista amb els noms de tots aquells associats i associades que podien aportar-hi la feina feta per diferents escoles molt vinculades a la nostra associació i al CEPEPC.

Amb aquest criteri vàrem arribar a reunir una bona llista de noms de mestres que reunien aquestes condicions i que podien dedicar-hi tot el temps que demana la feina de programació del cicle inicial. La llista presentada per l'Associació de Mestres Rosa Sensat estava formada per: Rosa Boixaderas, M^a. Cinta Margalef, Dolors Renau, Pilar Tatxer, M^a. Antònia Canals.

D'altres institucions com les escoles normals de Sant Cugat i Vic també varen presentar un llistat amb els seus professors, molts dels quals són membres de la nostra associació.

CICLE DE TITELLES PER A ESCOLES

PER A PARVULARIS

«EL TEATRE DE L'ESTENEDOR»
«LA SERPENTINA»
«EL TEATRE D'OMBRES»
«L'ÀVIA PEPA»

Espectacles de titelles i d'ombres pensats per a nens i nenes en edat pre-escolar.

Actuacions a l'ANELLA (Verdi, 56), CENTRE SOCIAL DE SANTS (Olzinelles, 30) o a la vostra escola.

Demaneu més informació a ANELLA, tel. 228.52.10, de dilluns a divendres, de 6 a 10 del vespre.

Wallon aujourd'hui

par Jacqueline Nadel
et Francine Best

scarabée
cemea

Carme Angel

EL DESENVOLUPAMENT DEL COMPORTAMENT PSICOMOTOR DELS NENS

Reforma de l'escola

Pablo del Rio Editor

Laurence Lentin

Enseñar a hablar

El aprendizaje del lenguaje oral
en la primera infancia y preescolar

Maria Dolors Renau i Manèn

ELS INICIS DEL LLENGUATGE I LA COMUNICACIÓ EN L'INFANT

Didàctiques

Rosa Sensat
Edicions 62

bi-bli-o-te-ca

LENTIN, Laurence. *Enseñar a hablar.*

Ed. Pablo del Río, Madrid 1980.

La llengua parlada i el seu aprenentatge abans dels sis anys. L'evolució del llenguatge i les qüestions pedagògiques a l'entorn de l'aprenentatge de la parla: com a element de comunicació i com a estructura sintàctica. L'original en llengua francesa va publicar-se l'any 1972 a París.

NADEL, J. BEST, F. *Wallon aujourd'hui.*

Ed. du Scarabee CEMEA, París 1980

El pensament de Wallon com a fonament de la pedagogia activa. El paper de l'educació en temes tan bàsics com: l'expressió i els seus mitjans; la diferenciació entre «jo» i «l'altre» i el paper de la imitació en la sociabilitat i l'aprenentatge; medi i desenvolupament: el medi humà entre l'individu i el món físic.

RENAU, Dolors, *Els inicis del llenguatge i la comunicació en l'infant.*

Ed. 62, Barcelona 1980.

Descripció de les característiques principals de la comunicació i el llenguatge de l'infant al llarg dels tres primers anys, sobre la base de la psicologia genètica. L'autora ha elaborat aquest treball a partir de les observacions fetes a diferents Escoles Bressol.

ANGEL, Carme. *El desenvolupament del comportament psicomotor dels nens.* Ed. Reforma de l'escola, Barcelona 1980

Estudi del comportament psicomotor dels infants i la seva relació amb el desenvolupament general, influïts pels patrons culturals i els factors orgànics. S'evidencia la necessitat de l'educació psicomotora i s'estudien els efectes d'una correcta pedagogia. El treball és el resultat de molts anys d'experiència de l'autora, a les nostres escoles.

Cop d'ull a les revistes

SALUT

CATALÀ ROBERT, P. *Alimentació: Parvulari i Escola Bressol.* «GUIX»-1981, n.º 39, pp. 53-56

ESCOLA I SOCIETAT

CIVERA GOMEZ, Manuel. *La educación en... el País Valencià.* «Cuadernos de Pedagogía» 1981, n.º 73, pp. 59-63.

NÚMERO MONOGRÀFIC Número monogràfic dedicat al *desè aniversari de la llei sobre «l'asilo-nido»* (escoles bressol) a Itàlia. «Riforma della scuola» n.º 12, desembre 1980, Roma.

PSICOLOGIA

ZAPOROZHETS, A.V. *La importancia de las primeras etapas de la niñez en la formación de la personalidad infantil.* «Infancia i aprendizaje» 1980, n.º 11, pp. 69-75

MIALARET, Gaston. *La educación preescolar y las aportaciones de la ciencia contemporánea.* «Infancia i aprendizaje» 1980, n.º 11, p. 76

Espai per a una creativitat sense límit

CERES, PINTURES DE DIT

novetat

material per a llar
d'infants per
l'Avet equip de
preescolar

3 àlbums
1 llibre del mestre

Activitats de maternal i preescolar, agrupades segons uns objectius clarament definits, que tenen com a finalitat principal el desenvolupament integral del nen en tots els aspectes, sensorial, cognitiu, motor i de llenguatge, al mateix temps que hi fomenten hàbits de treball, d'autonomia i de convivència.

Consta de tres àlbums de fulls de treball per al nen i d'un llibre del mestre en el qual hi ha desenvolupats tots els aspectes del programa.

Cada mestra pot organitzar les activitats segons la seva manera personal de fer la classe o seguint la programació que, a tall d'exemple, ve donada en el llibre del mestre.

Fora de col·lecció
L'EDUCACIÓ MUSICAL A LA LLAR D'INFANTS
Autors: **Pepa Odena** i **Pilar Figueras**

Editorial ONDA

Carrer Gran 1 Barcelona 12 218 21 26

